

Наше Слowo

PIK LXIII № 51 (3202) ВАРШАВА, 23 ГРУДНЯ 2018 РОКУ
ЦІНА – зл. 3,50 zł (VAT = 5%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAIŃSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернетівська газета www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Юстина Соболевська – польська журналістка, літературна критикиня. Костюм – кінець 19-го – початок 20 століття, Одеська область.

Йоанна Яблінська – польська телеведуча, акторка, у традиційному дівочому костюмі, кінець 19-го – початок 20 століття, Полтавська область.

Даніель Ольбрихський – польський актор театру і кіно. У традиційному чоловічому костюмі, кінець 19-го – початок 20 століття, Чернівецька область.

Марія Степан – журналістка „Wiadomości” TVP1. У традиційному святоковому жіночому костюмі, кінець 19-го – початок 20 століття, Черкаська область.

Анджей Северин – польський актор театру та кіно. У традиційному чоловічому костюмі, кінець 19-го – початок 20 століття, Дніпропетровська область.

Ірина Житинська – відома у Польщі оперна співачка, з Івано-Франківська. У традиційному дівочому костюмі, кінець 19-го – початок 20 століття, Хмельницька область.

Анна Сенюк – польська акторка театру та кіно. У традиційному жіночому костюмі, кінець 19-го – початок 20 століття, Івано-Франківська область.

Відомі поляки в українських костюмах

10 грудня у Варшаві відбулася презентація фотовиставки «Краса єдності» («Piękno jedności»). Це проект, в рамках якого відомі поляки сфотографувалися в костюмах сторічної давнини. Деякі учасники фотосесії також прийшли на подію.

Організаторка вернісажу й голова фонду «Український інформаційний центр» Оксана Денисюк, представивши гостей та групу, яка допомагала у створенні виставки, зазначила, що мета зробленої роботи – єдність і близькість української та польської культур. Ініціаторка проекту розповіла, що ідея зародилася після того, як до Варшави привезено виставку «Щирі» з українськими зірками в національних костюмах на фотографіях. Але для польської аудиторії ці люди не були відомі, тому в Оксани Денисюк з'явилася ідея створити власний проект, але з поляками. «Герої вибиралися колективно. Кожен з ініціаторів проекту вносив свої пропозиції. Звісно, я дуже горджуся, що

зголосилися такі легенди кіно, як Анджей Северин, Даніель Ольбрихський. І по-секрету – з організацією допомагав Кшиштоф Зануссі. Польський режисер сам не брав участі в проекті, адже воле, аби в таких фотосесіях показували себе більш молоді актори», – зауважила Оксана Денисюк.

У проєкті взяли участь представники української меншини. Серед фотографій з відомими акторами театру, кіно, журналістами, письменниками є оперна співачка Ірина Житинська, яка народилася в Івано-Франківську, а зараз виступає у Вроцлавській опері. На фотографії вона у традиційному святоковому дівочому костюмі кінця XIX – початку XX століття.

«Вогник миру» міністра Чапутовича

Останніми днями від владної коаліції лунають голоси про потребу «згладжувати кути» політичних конфліктів у Польщі, про те, що партійні лідери мають припинити мову ненависті стосовно політичних опонентів, утихомирити розгойдані в минулому політичні пристрасті в суспільстві. З історії знаємо період, названий «Pax Romana», або римський мир: у I ст. до н. е., в ім'я збереження ладу в країні, яку нищили як внутрішні, так зовнішні протистояння, з Риму всім оголошено перемир'я.

Нині приводом до такого своєрідного бажання миру з боку керівників владних структур на політичній сцені Польщі є не зовсім задовільні для влади результати самоврядних виборів і корупційні скандали в банківській сфері. Над Віслою перекочується хвиля суспільних протестів поліції, фермерів, лікарів і вчителів. Не без значення також і те, що в 2019 році в Польщі проходитимуть вибори до Європарламенту та Сейму. Привид непередбачуваності їхніх результатів почав кружляти над державою, примушуючи політичних лідерів до певної коректності в поведінці, особливо щодо їхніх висловів у мас-медіа.

А як справа виглядає в контексті польсько-українських відносин?

Треба сказати, що після захоплого ставлення в Польщі до Майдану та Революції гідності у відносинах настав символічний «час застою», навіть ледве прихованої ворожості.

Звучали вислови, що «зі Степаном Бандерою Україна ніколи не ввійде до Європи», були прямі звинувачення стосовно історичної політики Києва. Моторії України на ексгумаційні роз-

копки, зокрема на Волині, ледве не став приводом «гарячої» дипломатичної війни Варшави з українською столицею. Польські силові служби пробували притягувати до судової відповідальності тих українців, які у своїх автівках мали «крамольну символіку». Не згадуватиму детально пропаганду «кресових бультер'єрів», котрі у своїх виступах у медіа відрами чорної фарби змальовували Україну та її лідерів. З боку Києва ми спостерігали політику «но пасаран», тобто ні кроку назад: мовляв, не будуть сусіди вчити нас історії рідного краю.

Що стосується української нацменшини, слід згадати про рішення «силовиків» щодо збору на місцях інформації про непольські громадські організації та їхніх лідерів, подання представником державної адміністрації позову до суду на д-ра Григорія Купріяновича за «образу польського народу», нехтування правоохоронними органами проявів наруги над українською символікою, побиття, антиукраїнські написи в багатьох містах тощо. Можна продовжувати далі цей перелік.

Однак майбутні подвійні вибори в Польщі, військовий інцидент, спровокований Росією в Керченській протоці, дали зрозуміти політичним лідерам Польщі, що у відносинах з Україною обрано не той шлях.

На європейській політичній сцені Варшава почала втрачати свою дотеперішню позицію «адвоката України».

Звідси останні ініціативи міністра Чапутовича стосовно санкцій проти Росії.

На географічній карті Азовське море, здавалося б, не близько, але не лише спеціалісти знають, що сучасні балістичні ракети мають радіус дії у кілька тисяч кілометрів, — їм не дуже далеко, щоб влучити в польську територію.

На мою думку, свого роду «вогник миру» 23 листопада повіз у Київ польський міністр Яцек Чапутович.

Після зустрічі з українським колегою Павлом Клімкіним, за повідомленням Польського радіо, Я. Чапутович так сказав стосовно головного досі каменя спотикання в міждержавних відносинах — відновлення знищених українських місць пам'яті в Польщі: «Якби нам з нашого боку вдалося здійснити якісь рішучі заходи з цього питання, то я думаю, що українська сторона теж може зробити певні кроки й допустити польських дослідників до можливих ексгумацій. Потрібна добра воля з обох сторін. Ми цю добру волю продемонстрували».

Зі свого боку очільник українського МЗС висловився в подібному дусі, вказуючи на те, що лише надмірна емоційність стає на заваді порозуміння.

Невже нині можемо сподіватися на перезавантаження в польсько-українських відносинах?

Для української громади істотне значення має «оновлення» закону про Інститут національної пам'яті (IPN), щоб не повторювалися інциденти на зразок того, в якому взяв участь люблінський воєвода.

Мені хотілося б, щоб останнім проявом дотеперішнього «часу застою» в польсько-українських відносинах стала постанова Сейму РП, яку ухвале-

но саме під час візиту Я. Чапутовича до Києва. Хоч у документі згадується про значення для Європи добрих польсько-українських відносин, однак раніше там говорилося так:

«У соту річницю відновлення польської незалежності Сейм РП віддає шану незламним захисникам Львова, які боролися за Вітчизну, що відроджувалася». Далі у схваленій заяві йдеться: «У нас живе особлива пам'ять про малолітніх захисників, яких у нашій традиції називають Львівськими Орлятами. У перший період боїв вони доклали великих зусиль до того, аби утримати місто в руках поляків, незважаючи на значну перевагу противника».

У контексті перспективи польсько-українських відносин, можливо, в майбутньому не слід і далі вперто вживати по відношенню до України слово «противник»? А в контексті майбутніх парламентських виборів у Польщі нашому виборцеві слід поцікавитися, хто і як голосував у польському парламенті стосовно цієї ухвали.

Одне напевно стає очевидним — волинське антиукраїнське паливо, розпалене в польському суспільстві одноіменним фільмом, вигорає. Уже не приносять політичного прибутку антиукраїнські вилазки «кресових бультер'єрів», яких поступово перестають слухатися польські політичні лідери. Мені принаймні хотілося б у це вірити.

Поки у Варшаві та Києві не згаснуть політичні пристрасті, заклики до перезавантаження державних відносин будуть звучати як лозунги радянської пропаганди, яка закликала про «мир між усіма народами». ■

Орест ЛОПАТА

Томос для української церкви: реакція інших помісних церков

ОЛЕКСІЙ
ЛЮНЧУК,
журналіст

У 1686 році константинопольський патріарх Єремія за хабарі від московських послів передав у тимчасове управління Московській патріархії Київську митрополію. Варто згадати, що після Переяславської Ради 1654 року, коли міста та села козацької України почали приводити до присяги московському цареві, київський митрополит Сильвестр відмовився складати таку присягу, побоюючись, що після цього Київська митрополія теж підпорядковуватиметься Москві. Як виявилося, його передчуття були не безпідставними. Особливістю православної церкви практично в усіх країнах є її підпорядкованість світській владі. Російська церква є найяскравішим прикладом цього: що за царів, що за радянської влади, що за сучасної.

За радянської влади ця залежність була тотальною. Більшовики, вбивши останнього патріарха Тихона, у 1921 році, поклали кінець канонічності російської церкви. «Відновивши» після закінчення II Світової війни патріархію та нащипигувавши її агентами КДБ, духовний вплив було поширено і на країни Центральної та Східної Європи. Попри те, що це були переважно като-

лицькі країни, православні громади там все-таки існували.

Навіть після розпаду соціалістичного табору та Радянського Союзу, аби зберігати надалі свій вплив через структури православних церков, у Москві вигадали теорію «руського міра», найпалкішими пропагандистами якого стали політолог Олександр Дугін та патріарх Кирил (Гундяєв). Під час і після Революції гідності російська церква почала активно втрачати свої позиції серед прихожан в Україні, а особливо коли остаточно підтримала гібридну війну Кремля проти України. Російська агресія проти України, крім мілітарного та інформаційного вимірів, має ще й духовний. Хоча, з іншого боку, це є складова інформаційної війни.

Попри тверду волю вселенського патріарха Варфоломія I таки дарувати православній церкві в Україні автокефалію та повернути під свою юрисдикцію Київську митрополію, що він і зробив 11 жовтня цього року, московська церква продовжує чинити шалений тиск на інші помісні церкви. Так, переважна більшість помісних православних церков зайняли очікувальну позицію і в своїх зверненнях закликають Вселенський і Московський патріархати знайти шлях до порозуміння.

Сербська православна церква беззастережно підтримала претензії Москви, що й не дивно, зважаючи на їхні давні та тісні зв'язки. Їхній собор висловив жаль щодо рішення константинопольського патріарха стосовно необґрунтованого, на їхню думку, повернення ка-

нонічного статусу патріарху Філарету та митрополиту Макарію, залишаючи за собою право його не визнавати. Білоруський екзархат Російської православної церкви (РПЦ), зважаючи на його повну залежність, піти проти свого посереднього керівництва не наважився. Тим більше, що останній синод РПЦ провели саме в Мінську. На ньому було ухвалено рішення про розірвання всіх церковних відносин між Московським та Вселенським патріархатом. Цю істерію підтримали Українська православна церква МП та Російська православна церква за кордоном. Болгарська православна церква на своєму синоді відхилила пропозицію патріарха Кирила щодо проведення всеправославного собору щодо українського питання. Румунська православна церква у своєму зверненні підкреслила, що «єдність може підтримуватися за допомогою взаємної відповідальності та співпраці між помісними православними церквами, а також шляхом розвитку діалогу і співіснування».

Православна церква Чеських земель та Словаччини чітко висловилися за підтримкою патріархові Кирилу та митрополитові Онуфрію. Нічого дивного, оскільки свою автокефалію вони отримали саме з Москви.

Албанська православна церква засудила рішення РПЦ щодо розірвання відносин із вселенським патріархом. Інтернет-портал Cerkvarium цитує її предстоятеля архієпископа Анастасія: «Це немислимо, щоб Свята Євхаристія — найвище таїнство безмежної любові

та найглибшого смирення Христа — використовувалася, як зброя проти іншої церкви. Засвідчуємо, що це неможливо для нас — погодитися з таким рішенням». А надання автокефалії Українській православної церкві названо «шляхом по мінному полю».

Польська автокефальна православна церква, котра, до речі, має два томоси про автокефалію — і від вселенського патріарха, і від московського, на жаль, продовжує залишатися під досить сильним впливом РПЦ-ФСБ (Федеральна служба безпеки) і тому досить критично ставиться до надання автокефалії українській церкві. На своєму останньому синоді постановила заборонити співслужіння з представниками Української православної церкви Київського патріархату та Української автокефальної православної церкви, одночасно наголосивши, що вони не заперечують проти надання українській церкві автокефалії, але лише в канонічний спосіб. Така позиція виглядає досить дивно, особливо з огляду на те, що багато українських працівників у Польщі є православними й відвідують саме приходи Польської православної церкви.

Зважаючи на те, що канонічність самого Московського патріархату знаходиться під великим сумнівом, стає очевидним, що саме вселенський патріарх, очільник материнської православної церкви, має законне право дарувати томос на своїй канонічній території, а не тимчасовий адміністратор, котрий послуговується сумнівним правом — «немає нічого більш постійного, як тимчасове». ■

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Конференції в Ольштинському та Мазурському відділах

15 грудня в Ольштині відбулась VIII конференція Ольштинського відділу Об'єднання українців у Польщі. Делегати переобрали голову відділу: ним знову став Степан Мігус. Основні теми, які обговорили учасники, — залучення більшої кількості молоді до вивчення української мови, проведення навчально-розважальних таборів під час літніх канікул для дітей, активізація міських ланок ОУП та інші. Цього самого дня також була запланована звітно-виборча конференція в Мазурському відділі, але виявилось, що гурток в Гіжицьку не провів зборів, які мали відбутися раніше. В зв'язку з цим конференцію довелося перенести на пізніший термін. Більше про ці події — в наступному номері «Нашого слова».

У Тшеб'ятові горіла
домівка Об'єднання українців у ПольщіФото зі сайту nowygrzyckie.info

14 грудня в Тшеб'ятові в будинку Об'єднання українців у Польщі (ОУП) сталася пожежа. Після прибуття на місце пожежників, вони повідомили, що горіла стеля між підвалом та приміщеннями, розташованими вище.

«Згоріла основа, на якій лежить підлога у головному приміщенні. Думаю, тепер цілу підлогу у залі потрібно замінити, бо діра в ній має 3 на 10 метрів», — говорить Богдан Патра, голова гуртка ОУП у Тшеб'ятові. Крім того, треба буде відновити туалети і перемалювати головний зал, які забруднив дим. За оцінкою українського діяча та пожежної служби, причиною була аварія електричної мережі в підвалі.

У день, коли сталася пожежа, у світлиці мала відбутися вчистість з нагоди хрещення дитини.

«Моя жінка тоді допомагала в залі. Якби не було нікого, то була б катастрофа. Просто люди побачили дим, який виходить з-під підлоги і вибігли з будинку та викликали пожежників, — зазначає голова гуртка, — важливо, що нікому нічого не сталося від вогню, проте матеріальні втрати від пожежі великі».

Українець розповідає, що був запланований ремонт фасаду будинку. На це кошти мала виділити гміна. Зараз, як вважає діяч ОУП, кошти ремонту будуть набагато більшими.

«Певно, тепер будемо сподіватися на жертвність нашої громади, щоб ми могли знову користуватися нашою домівкою», — додає Богдан Патра.

Домівка у Тшеб'ятові є місцем, де українська громада відзначає українські свята, шевченківські роковини, проводить концерти, новорічні заходи «Маланки» тощо.

Нове сполучення між Львовом і Перемишлем

З 20 грудня цього року Укрзалізниця пускає новий поїзд № 90/89 Львів — Перемишль, — про це повідомляє сайт перевізника. Він курсуватиме цілий рік у дні підвищеного пасажиропотоку та розпочне перевозити пасажирів уже під час цьоголітніх свят — із 20 грудня по 7 січня, згідно з графіком.

Потяг вирушатиме з Перемишля о 10.15 та прибуватиме до Львова о 13.45. У зворотньому напрямку відправлятиметься о 16.00 та приїжджатиме до Перемишля о 17.46. Час прямування — близько 2,5 години.

Вартість одного проїзду — близько 35 злотих (253 гривень). Така подорож дорожча, ніж автобусом або маршрутною, проте набагато зручніша. Закордонна мандрівка потягом швидша, оскільки дозволяє оминути довгі черги на кордоні, а паспортний контроль здійснюється безпосередньо під час руху поїзда. Про дати курсування та графік потяга можна дізнатися на сайті Укрзалізниці (uz.gov.ua), а квитки — придбати в залізничних касах.

Питання нацменшин на II Конгресі громадянських прав у Польщі

14–15 грудня у Варшаві відбувся II Конгрес громадянських прав, цьоголітньої темою якого стало порушення статусу верховенства права та прав людини в країні. Присутні також розмірковували, як подолати проблеми, що склалися. У будівлі Музею історії польських євреїв «Polin» організовано 43 тематичні сесії та семінари, у яких взяли участь 200 осіб, серед присутніх було багато відомих людей. Однією з важливих подій стала дискусія на тему прав національних меншин у Польщі, а саме «Політика держави щодо меншин — необхідність змін», на якій виступили етнологія із Перемишля Ольга Соляр, голова Об'єднання українців у Польщі Петро Тима, письменниця Оля Гнатюк та науковиця Оля Кіх-Маслей.

У Варшаві презентували
видання творів про Івана Огієнка

Відомий в Україні та за кордоном учений, публіцист, громадський діяч, член національних спілок письменників і журналістів України, доктор філологічних наук, професор Микола Тимошук представив у Варшаві свій 21-томний видавничий проект «Запізніле вороття». В його основі — заборонені свого часу радянським режимом і не друковані досі в Україні твори видатного діяча українського відродження, колишнього професора Варшавського університету, колишнього архієпископа холмського і підляського Івана Огієнка (митрополита Іларіона).

Книги виходять друком у двох видавничих серіях — «Рукописна спадщина» та «Зарубіжні першодруки».

Кожне з цих видань представляє цілі пласти з історії української культури, які потребують політично не заангажованого переосмислення й достойного вшанування сучасниками. Книги, що чекали свого повернення в Україну понад півстоліття, насичені колосальним фактологічним матеріалом. Видання про українського вченого, єпископа, який був також міністром народної освіти Української Народної Республіки, має більше півтисячі сторінок і написане автором на основі опрацювань архіву митрополита Іларіона у Вінніпезі. У рамках представлення книги у Варшаві презентовано й нові праці проф. Миколи Тимошика про долю української еміграції та українського села.

Урок про мистецтво рукописної та друкованої української книги

12 грудня молодь із Комплексу загальноосвітніх шкіл ім. о. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі взяла участь у уроці про мистецтво рукописної та друкованої української книги XI–XIX ст. Як інформує сайт serkiew.org, урок відбувся в приміщеннях консисторії Перемисько-Варшавської архієпархії. Професор Богдан Білий — директор архіву Перемисько-Варшавської архієпархії і о. д-р Микола Костецький розповіли про історію рукописної та друкованої книги на основі літургійних зразків. Метою уроку було зацікавити молодь історією української культури. Передусім згадано перші друкарні в Україні, які прославилися друкуванням книг на високому мистецькому рівні, зокрема українські друкарні у Львові, Острозі, Києво-Печерській лаврі, Почаївській друкарні, в Уневі і Супраслі. Мова йшла також про подібні заклади в інших країнах, які друкували кириличні книги. Молодь не тільки із зацікавленням слухала, але й могла фізично побачити та доторкнутися до книг, які мають кількості років.

Історії петлюрівців у Польщі

11 грудня в Народному домі в Перемишлі відбулась презентація нової книги д-ра Олександра Колянчука «Українські політичні емігранти в науковому, культурному, суспільному та економічному житті II РП». Про це повідомляє Каця Комар-Мацинська. Видання є черговою частиною досліджень автора долі петлюрівців та їхнього внеску в розбудову польської держави. Зустріч розпочав історик та українознавець, д-р Станіслав Стемпень своєю доповіддю про отримання Польщею незалежності в контексті невдалий українських державотворчих устремлінь. Слово взяв також д-р Колянчук, автор згаданої книги. Обидва історики радо відповідали на питання присутніх. Цікава історична дискусія продовжувалася ще довго після завершення зустрічі.

Щодо книг д-ра Колянчука — можна звертатися до редакції «Нашого слова» або до офісу ОУП у Народному домі в Перемишлі.

Придбай календар і підтримай товариство
«Магурич»

Товариство «Магурич», яке понад 30 років ремонтує українські цвинтарі на території Польщі, видало календар на 2019 рік із зображеннями кам'яних хрестів та пам'ятників.

За підрахунками його голови Шимона Моджеєвського, до цього часу членам організації вдалося відремонтувати та зберегти понад 2700 надгробків на більш ніж 140 кладовищах у чотирьох країнах. Товариство проводило реставраційні роботи на польських, єврейських і німецьких кладовищах. Проте в основну роботу зосередилася на цвинтарях південно-східної Польщі, а також на Бойківщині, Лемківщині та Розточчі. За оцінкою голови товариства, у Польщі таких українських кладовищ — 1200. Серед волонтерів — переважно поляки. Інколи до ініціативи також приєднуються українці, особливо тоді, коли роботи проводяться на цвинтарях в Україні. Календарі є «цеглинкою», яка допоможе товариству зібрати кошти на свою діяльність у наступному сезоні.

«Ви можете отримати його від нас у подарунок, якщо пожертвуєте до 35 злотих на діяльність», — читаємо на сторінці товариства на Facebook. Замовлення можна надсилати на адресу: szymon@magurycz.org.

Банківський рахунок товариства «Магурич»:

52 1020 1026 0000 1102 0118 9554

При замовленні треба вписати:

DAROWIZNA NA DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWĄ K.

Більше інформації про те, як придбати календар, і про діяльність товариства на Facebook: facebook.com/StowarzyszenieMagurycz/.

Нашіптуваний Перемишль —
долі непересічних перемишлянок

Як повідомляє Каця Комар-Мацинська, 10 грудня від кам'яниці при вул. Ринок, 26 у Перемишлі, де колись мешкала відома українська артистка Олена Кульчицька, вперше вирушила екскурсія слідами виняткових мешканок цього міста. «Нашіптуваний жіночий Перемишль» — це вже третій (після українського та єврейського) альтернативний туристичний та освітній маршрут містом над Сяном. Створено його на основі розповідей літніх перемишлян, які у своєму житті мали приємність бути знайомими з надзвичайними жінками різних професій і національностей (серед яких було багато українок) та висловили бажання поділитися своїми спогадами з реалізаторами проекту. «Нашіптуваний жіночий Перемишль» присвячений 100-літтю польської незалежності, а також 100-літтю отримання жінкою виборчих прав.

Маршрут у форматі аудіо доступний на сторінці Народного дому в мережі Facebook. Щоб його прослухати, потрібен мобільний телефон із навушниками. Мандрівка триватиме близько години. Авторка запису — Анна Домбровська. Проект фінансовано з джерел програми Фонду громадських ініціатив, реалізованого Товариством для розвитку та промудання Прикарпаття «Pro Carpathia» у партнерстві з місцевими громадськими організаціями.

«Хай співзвучить» — спільний концерт хорів
у греко-католицькому соборі

8 грудня в соборі Св. Івана Хрестителя в Перемишлі відбувся захід «Хай співзвучить — концерт хорів „Спільно на 100“», організований з ініціативи перемишлян до 100-річчя незалежності. У концерті взяли участь колективи: перемиський камерний хор (диригент Анджей Гуран), український чоловічий хор «Журавлі» (диригент Ярослав Вуйчик) та перемиський молодіжний камерний хор «Vox Iuventus» (диригент Пйотр Шельонжек). У виконанні «Журавлів» можна було почути композиції о. Михайла Вербицького, композитора державного гімну України. Нагадаємо, що нещодавно репрезентаційний хор Об'єднання українців у Польщі записав пісні о. Михайла Вербицького на своїй новій платівці. Запис концерту українського хору в Перемишлі можна подивитися, зокрема, на Facebook-сторінці «Журавлів»: facebook.com/zurawli.

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Петро Табака
і тріо з Доброго Міста.
Фото Йоанни Куштали

Поетично-пісенний ювілей в Ольштині

Рекордна на сьогодні група юних учасників взяла участь у XV Огляді української співаної поезії та авторської і сучасної пісні в Ольштині. У суботу 8 грудня на сцені Ольштинського центру освіти й культурних ініціатив виступив 61 учень українських шкіл і пунктів навчання української мови у Вармінсько-Мазурському воєводстві. Це були сольні та групові презентації українських пісень різних жанрів.

Дещо скромнішою на початку концерту виявилася кількість публіки, але під кінець гості все ж майже заповнили глядацький зал ювілейного огляду. Найбільше виступів, аж дев'ять, підготували виконавці з Ольштина, під керівництвом, зокрема, Андрія Цюпи, Мирослави Четирби-Пішако, Сильвії П'єтнотко, Анни Місילו-Боднар, Ярослава Щербіка, чотири — з Бартошиць, з якими протягом багатьох років працює невтомна Наталія Шелест, а також Агнеса Внукович і Мирослав Бахор. Своєрідним рекордом може похвалитися вчителька української мови з Кандит Надія Ортинська, яка зі своїми юними артистами побувала чи не на кожному ольштинському огляді. З Бань-Мазурських зі своєю «Надією» приїхала вчителька Стефанія Урбанська, з Гурова-Ілавецького — Олександра Бздель і Наталія Петрецька, із Топрин — Данута Кішеня-Гнатюк, із Оструди — Андрій Цюпа, з Венгожева — Марко Гайдаш, із Гіжицька — с. Франціска Саламашек та вчительки Анна Филяк і Мирослава Хоховська, з Доброго Міста і Лідзбарка-Вармінського — Петро Табака. Серед авторів музики та поезії, пісні на слова яких виконувалися, можна назвати таких визначних авторів, як Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко, Дмитро Павличко, Андрій Малишко, Олена Пчілка, а також Юрій Рибчинський, Оксана Білозір, Ігор Семендяєв, Роман Дрозд, Наталка Карпа, Петро і Павло Солодухи.

Ювілейний огляд організувала ольштинська ланка ОУП. Цілу низку організаційних справ здійснила управа гуртка ОУП під керівництвом Михайла Кайди, а завершувати їх довелося вже новообраній управі, яку після звітно-виборчих зборів очолив Петро Табака. Партнерами організаторів стали Центр освіти і культурних ініціатив та Ольштинський відділ ОУП. ■

Степан МІГУС

Ми повинні допомагати, бо нам теж допомагали

Для нашої збірної польської свідомості публікація документів про табір праці у Явожні необхідна. Щоб ми знали, що зробили в минулому, і не повторили цього в майбутньому, — говорить Гражина Станішевська, ініціаторка Польсько-українсько-канадського стипендіального фонду «Калина». Першими стипендію отримали дочка бійця АТО та український історик із Польщі.

«Я була в шоці!»

Фонд «Калина», заснований улітку цього року, зобов'язався виплачувати щомісячну стипендію на суму 1 500 злотих Наталії Буслаєвій, яка вивчає соціологію в Університеті кардинала Стефана Вишинського. Батько молодої українки — Олексій Буслаєв (псевдонім «Татар») у лютому 2015 року загинув біля Дебальцева. Він мріяв, щоб дочка отримала освіту у якомусь навчальному закладі Європи.

— Без фінансової допомоги дівчина не могла б у нас навчатися, — заявляє Гражина Станішевська, опозиціонерка з «Солідарності», польська політична діячка, колишня депутатка Європарламенту.

Другим стипендіатом громадської організації став Євген Місילו — український історик із Польщі, який досліджує трагічне минуле двох країн. Завдяки дворічній стипендії мають з'явитися дві книги та статті на тему табору праці у Явожні в історичних та загальносупільних виданнях. Історик є автором однієї з перших книжок із документами про акцію «Вісла». Після появи видання у 1993 році Євген Місילו був звільнений з роботи в Інституті літературних досліджень при Польській академії наук (пол. — PAN).

— Неофіційно його звільнили за демонстрування свого українства, — говорить колишня діячка «Солідарності». Жінка зізнається, що коли рік тому про це довідалася, була шокована.

— З 1989-го протягом двадцяти років я була депутаткою Сейму Польщі та Європарламенту. 1989 рік — це був час, коли ми міняли Польщу. Не думала, що в 90-х роках людину можуть звільнити з роботи тільки тому, що вона відкрито в демократичній державі зізнається у своєму українському походженні. Певною мірою відчуваю себе відповідальною за таку ситуацію, — пояснює діячка комуністичної опозиції.

Потрібний аналіз сусідських відносин

Умова студентської стипендії полягає в тому, щоб скласти іспити без перескладання та раз на півроку напи-

сати статтю або підготувати захід в університеті, який наблизить поляків до України. Умовою стипендії в галузі науки та культури, крім написання двох книг, є публікація статей, пов'язаних зі стипендією, в журналах щонайменше раз на півроку.

Гроші на створення стипендіального фонду збирали в Польщі, Великій Британії та Канаді серед поляків і членів української діаспори. В управі фонду є відомий польський історик — проф. Анджей Фрішке, православний священник — о. Артур Грабан зі Стшелець-Краєнських, активісти української діаспори в Канаді Яніна Кузьма й Адам Стець та інші.

— Зараз ми маємо кошти на стипендії для двох осіб на півроку. Тільки для Євгена Місילו грошова допомога передбачена на два роки. Тому необхідні чергові гроші, — не приховує засновниця фонду. Проте зазначає, що вже є спонсор, готовий фінансувати частину наступної стипендії. Її має отримати особа, яка підготує аналіз польсько-українських відносин по обидва боки кордону. Така публікація, на думку польської діячки, мала б стимулювати в Україні та Польщі дискусії на тему двосторонніх відносин і допомогти їх покращити.

— Якщо зможемо зібрати кошти, то в новому році ми хотіли б запустити таку стипендію, — зазначає Гражина Станішевська.

Сімейні партнерства

Стипендії для студентів, істориків та діячів культури є свого роду продовженням проекту «Польська сім'я — українській сім'ї». Завдяки цій ініціативі з 2017 року допомогти отримало вже 120 українських родин.

— Я називаю цю акцію «партнерські родини», бо між українськими та польськими сім'ями зав'язуються дуже тісні відносини, — заявляє Г. Станішевська.

Ідея полягає в тому, що польська родина з Польщі готує посилку для української сім'ї, член якої загинув на війні. Вартість одного пакунку, який потрапляє до родини українських військових, — 1 тис. злотих.

Колишня політик розповідає, що є один поляк з Лодзі, який висилає пачки до своєї партнерської родини в Україні щодва місяці. Крім цього, довідавшись, що жінка та діти загиблого українського бійця живуть лише на соціальну допомогу, вирішив створити для неї місце роботи.

— Цей чоловік три місяці збирав і комплектував обладнання для косметичного салону та вислав у семи великих посылках. Заклад уже працює, — розповідає організаторка акції.

Буває, одна людина неспроможна сама надати фінансову допомогу в розмірі 1 тис. зл, тому може формуватися група з кількох осіб. Так було в Лігніці, де група молодих людей купила професійне обладнання для 20-літнього українця, і він має тепер свою автомайстерню.

— Хлопець є найстаршим сином загиблого на Донбасі українського бійця. Працював на якійсь фабриці, але мріяв про автомайстерню, щоб допомогти мамі й молодшим братам і сестрам. Завдяки підтримці людей з Лігніці, хлопець уже заробив свої перші гроші на ремонті автомобіля, — тішиться Г. Станішевська й додає: — це свідчення того, що в Польщі є громадянське суспільство.

Слід підкреслити, що вже кілька українських родин були на канікулах у польських сім'ях. Діячка польської комуністичної опозиції зізнається, що почала цю ініціативу, бо зі свого досвіду знає, наскільки така підтримка потрібна родинам.

— Я вирішила, що ми повинні тепер допомогти українцям, оскільки нам допомагали німці, французи, голландці, англійці у той час, коли й мене було інтерновано та ув'язнено. В Україні триває війна, яку вона не починала, — на неї просто напали. І ми повинні тепер українцям допомогти, — переконує Гражина Станішевська. ■

Павло ЛОЗА

Польсько-українсько-канадський стипендіальний фонд «Калина» можна підтримати, передаючи гроші на рахунок: 14 1600 1462 1879 9843 2000 0001

Відомі поляки в українських костюмах

Продовження з 1 сторінки

Ще одна українка за походженням — Марія Степан, також приміряла костюм із Черкаської області. Журналістка «TVPI» розповіла, що для неї це перший подібний досвід: «Ніколи раніше не одягала костюм, якому 100 років! Я розуміла, що колись жінки ходили в таких довгих спідницях, хустках, але для мене це все було настільки нове. Я мріяла про те, щоб на мене не одягали хустку, але все ж вдягнули! Думала, що буду більш тендітна, але не була. І я зрозуміла, що вік цього костюма ніби натягує на людину спогади про події тих століть», — каже Марія Степан.

На відкриття вернісажу прийшла польська мисткиня й журналістка Александра Кутц, яка приміряла костюм із Сумської області. Сорочка взагалі була чоловіча, що найбільше

запам'яталося учасниці проекту. «Відзначалося все моє східне коріння, коли вдягнула український традиційний одяг. Найсильніше мене вразила в костюмі його автентичність. Було відчуття, що я перенеслася в часі. Відразу ввійшла в роль героїні цього одягу — заміжньої жінки. Мене вразила сорочка, яка посередині має спеціальний розріз для годування груддю. Але такий самий розріз є і на чоловічих сорочках. Тому можу сказати, що вже в той час вбрання поступово ставало унісекс», — розповіла Александра Кутц.

Проект, на думку організаторів, дав свої плоди, і тепер разом із Посольством України в Польщі та Міністерством закордонних справ України Оксана Денисюк хоче продовжити вернісаж новою серією фотографій. Її ідею підтримав посол України у Польщі Андрій Дешиця, який анонсував присутнім гостям,

що в планах — показати українцям традиційні польські народні костюми. Образи примірятимуть відомі українські митці, аби показати, що ми культурно близькі із сусідами. Після презентації світлин присутнім у виставковому залі подарували календарі з фотосесією на наступний рік.

Проект «Краса єдності» — це виставка, яка має на меті поєднання культурно-мистецьких традицій України та Польщі. Зйомки здійснив український фотограф Степан Рудник, який зараз проживає в Польщі. Він розповів, що коли знімав героїв проекту, відчув, як вони змінювалися в українських народних костюмах, і це його вразило. Усі автентичні прикраси та одяг — з Українського інституту історії моди. 12 костюмів XIX — початку XX століття представляли 12 областей України. Фінансову підтримку проекту надали Міністерство закордонних справ України та Посольство України в Польщі. ■

Валерія КІРІЧЕВА

УКРАЇНА

Фото Олексія М. Джерело: Flickr.com

Більше української мови в 2018 році

Частина україномовного контенту на українському телебаченні суттєво збільшилася порівняно з попередніми роками. Такими показниками, як наслідком введених законів із захисту української мови в медіа-просторі, хвалиться Національна рада з питань телебачення й радіомовлення.

Так, за даними аналітичного огляду «Становище української мови в Україні в 2018 році», оприлюдненого рухом «Простір свободи», «частка української мови у прайм-таймі (найактивніший та найзручніший час телеперегляду та радіопрослуховування за весь період доби — прим. авт.) телеканалів за рік зросла з 39% до 64%, а російської — впала з 32% до 7%».

Щодо радіо: «54% всіх пісень на загальнонаціональних і 48% — на місцевих та регіональних радіостанціях лунають українською мовою; українська є мовою ведення програм 84% часу на загальнонаціональному і 92% часу на місцевому й регіональному радіо». А «частка газет, що видаються українською мовою, знизилася і становить 34% від сумарного тиражу, частка книг, навпаки, зросла до 76%».

Той самий дослідницький центр у 2016 році заявляв, що: «російська мова переважає в телеєфірі, друкованих виданнях, сфері послуг та українському сегменті Інтернету. Під тиском цих чинників русифікації значна частина українців, які вважають українську мову рідною, не спілкуються нею на роботі чи навіть удома».

Аналіз проводився на підставі даних державної статистики, соціологічних опитувань, а також моніторингових досліджень, здійснених волонтерами в усіх регіонах України.

Тож які закони прийняті владою для захисту української мови в державі?

Закон щодо так званих «телеквот», тобто обов'язкової квоти телевізійного програмного наповнення українською мовою, набув чинності 13 жовтня минулого року. Його авторами є депутат Микола Княжицький та голова профільного комітету з питань свободи слова Вікторія Сюмар.

Раніше телерадіоорганізації на власний розсуд визначали мову трансляції аудіовізуальних творів чи мовлення. З новим законом загальнонаціональні та регіональні канали зобов'язані забезпечувати у своєму ефірі 75% україномовного контенту, а місцеві мовники — 60%. За порушення закону передбачено штраф у розмірі 5% від загальної суми ліцензійного збору (близько 400 тис. гривень), який стягує Національна рада з питань телебачення й радіомовлення.

На початку 2017 року було прийнято заборону на ввезення друкованої продукції з Росії в Україну, яка значно знизилася обсяги імпорту російськомовної літератури. Конституційним судом скасовано закон Ківалова—Колесніченка, яким за часів Віктора Януковича було встановлено російську мову як другу державну.

Також Верховна Рада України ухвалила законопроект про державну мову, який повернув обов'язок володіти українською мовою для обіймання державних посад, праці педагогом, медичним працівником; встановив порядок застосування державної мови в державних органах та в публічних сферах суспільного життя (реклама, медіа, освіта, наука, культурні заходи, інформація про товари, обслуговування, охорона здоров'я, транспорт тощо).

Найбільш показовим є закон про теле- та радіомовлення Княжицького—Сюмар. Однак задекларованих 75% української мови в телеєфірі досі немає, хоча зміни вводилися не різко, а поступово: телеканали мали цілий рік, щоб змінити наповнення своїх програм, навчити ведучих української мови (або замінити їх) та перекласти фільми чи серіали.

У законі є також досить розумні рішення для проблем, що можуть виникнути в ході впровадження його в дію. Наприклад, власні продукти телеканалів, якою б мовою вони не були зняті, зараховуються до україномовних. Також у передачах українською дозволено не перекладати іношомовних гостей.

Багато телеканалів і радіостанцій отримали штрафи. Національна рада України з питань телебачення й радіомовлення видала таку оцінку: «Впровадження української мови в ефірі радіостанцій по всій країні здійснюється простіше, ніж упровадження пісень українською мовою. Найбільше штрафів призначено саме за пісні — 17 штрафів на суму 1,6 млн гривень». Загалом за два роки видано 22 штрафи у розмірі 1,724 млн гривень.

Експерти оцінюють, що після першого року дії закону про державну мову на телебаченні та радіостанціях показники суттєво не збільшуватимуться.

Натомість є сфера, на яку держава не може вплинути, — це Інтернет. Там лише 10% українського контенту, пише той самий дослідницький центр «Простір свободи», більше 60% залишається російськомовним, а решта — двомовний.

Аналітичний центр «Простір свободи» оцінює, що «позитивні зрушення відбуваються перш за все в тих галузях, для захисту української мови в яких ухвалено зміни до законодавства».

Тобто, не дивлячись на заперечення деяких політичних груп проти штучного регулювання мовлення на телебаченні та в друкованих виданнях, обмеження поки що йдуть в очікуваному напрямку. ■

Галія КОЗАК

15 грудня Об'єднавчий собор обрав предстоятелем майбутньої автокефальної помісної православної церкви в Україні 39-річного митрополита Переяславського і Білоцерківського Епіфанія (Сергія Думенка), який є намісником предстоятеля УПЦ (КП) Філарета. Офіційна назва єдиної помісної незалежної церкви — Українська помісна автокефальна православна церква. Епіфанія називають людиною, яка була віддаленою від основних груп впливу в церкві та близькою до патріарха. Його знання грецької мови може бути суттєвим плюсом у світлі стосунків з Константинополем, адже все спілкування відбуватиметься цією мовою. Після ухвалення рішення на Софійську площу вийшли представники церков та президент Петро Порошенко, який повідомив новину тим, хто очікував на рішення Собору зранку. У відповідь люди, які зібралися на площі, вигукували «Слава! Слава!». «Ми змогли об'єднати три гілки українського православ'я в єдину помісну православну церкву», — заявив Епіфаній за підсумками Собору зі сцени на Софійській площі в Києві. Він подякував Константинополю, президенту України та главі УПЦ (КП) Філарету, главі УАПЦ Макарію і всім ієрархам, а також Верховній Раді за єдність. Невдовзі Епіфаній поїде до Вселенського патріарха у Стамбул, аби з його рук отримати томос про автокефалію Української православної церкви.

Львів став єдиним містом України, яке потрапило у світовий рейтинг Top-100 найпопулярніших серед туристів 2018 року. Рейтинг очолив Гонконг, який цього року прийняв близько 30 млн іноземних туристів. Друге місце посідає Бангкок з показником 23,6 млн іноземних туристів, а третє — Лондон (20,7 млн іноземних туристів). До ТОП-10 міст входять також Сінгапур, Макао, Париж, Дубай, Нью-Йорк, Куала-Лумпур, Шеньчжень. У цих містах зафіксували від 12 до 18 млн іноземних туристів у 2018 році. Львів виявився єдиним українським містом, що увійшов до сотні найпопулярніших туристичних міст світу з показником 2,7 млн туристів (80 місце рейтингу). У рейтингу Львів обійшов такі міста, як Тель-Авів, Франкфурт, Стокгольм, Ніцца, Ріо-де-Жанейро, Абу-Дабі, Порту, Доха. Відповідний рейтинг уклала британська міжнародна компанія Euromonitor. На появу Львова у такому авторитетному міжнародному рейтингу уже відреагував мер Львова Андрій Садовий. «Мені приємно, що Львів потрапив у рейтинг найбільш привабливих туристичних міст світу. Наразі це єдине місто з України, а я би хотів, щоб їх було більше. 10% грошей світу крутяться в туризмі. Україна має величезний потенціал, але вона його не розкриває до кінця», — наголосив Садовий. Нагадаємо, що 2018 року Львів увійшов у п'ятірку найкомфортніших міст України. Цьогоріч пасажиропотік львівського аеропорту має досягнути 1,6 млн пасажирів.

На знімках супутника в Google Earth, які були зроблені в листопаді ц.р., зафіксовано сотні російських бойових танків в околиці Каменськ-Шахтинського Ростовської області. Великомасштабна військова база розташована всього в 18 кілометрах від українського кордону. На знімку видно танки Т-64, Т-62М, а трохи вище видно тисячі військових вантажівок і артилерійських систем. Нагадаємо, раніше про те, що Росія втричі збільшила кількість військової техніки поблизу українського кордону, — повідомив президент Петро Порошенко, спираючись на дані розвідки. Тоді в ефірі українських телеканалів він говорив про цю саму базу й показав журналістам знімки, зроблені у вересні та жовтні.

Рішення президента та ВР про запровадження воєнного стану на 30 днів в окремих областях підтримують лише третина українців, не підтримують — майже 60%. Зокрема, частина тих, хто не підтримує воєнний стан або радше не підтримує, становить разом 58%, натомість тих, хто цілковито за нього або частково підтримує, є 33%. Водночас 9% не визначились зі ставленням до воєнного стану. Рішення про запровадження воєнного стану підтримує лише половина з тих, хто вважає Росію агресором. Такий крок переважно більше підтримують мешканці Західної (44%) та Центральної (39%) України, менше — на півдні (24%), найменше — на сході (14%). Серед респондентів, які спілкуються вдома українською, 45% підтримують воєнний стан, російською — 17%; дещо більше підтримують чоловіки (38%), ніж жінки (28%). Водночас, більшість опитаних (69%) вважають запровадження воєнного стану запізнаним рішенням і переконані, що його потрібно було запроваджувати ще 2014 року після окупації Криму та початку воєнних дій на Донбасі. Водночас лише 31% опитаних вважають, що запровадження воєнного стану допоможе покращити обороноздатність країни. Рішення запровадити воєнний стан на 60 днів і по всій території України підтримують лише 14%, не підтримують — 76%. Такі дані вивчення громадської думки оприлюднила соціологічна група «Рейтинг».

За pravda.com.ua підготувала **ав**

Молодіжні поїздки

«Смак» України

Усе почалося восени 2015 року, коли на запрошення бартошицької школи приїхали учні й учителі із Сухополови (Чернігівської області). Тоді спільно ми успішно провели проект польсько-українського обміну молоді під назвою «Театральні-музичні зустрічі». Він був співфінансований Національним центром культури у Варшаві та товариством «Калина», яке діє при школі.

Наше перше знайомство із Сухополов'янською загальноосвітньою школою переродилося в дружні взаємини. Незважаючи на те, що розділяє нас відстань у майже 1 300 км, всі учні та вчительський колектив нам дуже близькі. Про це свідчать тісна співпраця й наші часті зустрічі. Делегація учнів із Сухополови відпочивала у 2016 році в центрі «Гварек» біля Гіжицька, а також брала участь у навчальному проекті польських скаутів із Бартошиць влітку 2017 року. Восени цього ж року ми спільно провели проект у Бартошицях «ПерЛИНА-Україна — з польською та українською культурою за пан брата».

Пізнаємо місто квітучих каштанів

У травні 2018 року збулися мрії бартошицьких дітей і гімназійної молоді. Вони вперше мали можливість здійснити поїздку до Києва. На зеконномлені протягом року гроші (на жаль, від початку війни в Україні Національний центр культури та інші польські інституції не виділяють грошей на міжнародні обміни в Україну, а лише на приїзд дітей до Польщі) наші учні під опікою вчительок Наталії, Лідії і авторки цих рядків вирушили в далеку дорогу та протягом 12 днів пізнавали визначні місця нашої духовної Батьківщини.

Бажання поїхати було дуже велике, адже в 2017 році діти відчували «смак» України, коли вперше відвідали Львів, і та мандрівка припала їм до душі. Цього разу більше батьків подбало про паспорти й кошти, щоб їхні діти побачили вимріяний Київ.

Столиця своєю красою зачарувала школярів. Зелене місто й квітучі каштани створювали відповідну атмосферу, відому нам із пісень про Київ. Діти раділи кожному відвіданому місцю, коли бачили архітектурні пам'ятки, про які вчили на уроках рідної мови, коли прогулювалися Хрещатиком та їхали метро. Підтверджували свої знання та поглиблювали їх під час екскурсій музеями й містом. Були схвилювані, коли вночі запаливали свічки біля фотографій — своєрідного пам'ятника Небесній сотні на вулиці Інститутській. Ці трагічні події на київському Майдані всі добре пам'ятали з прямих трансляцій на телебаченні.

Особливо вразила дітей екскурсія до Музею Чорнобиля. Понад 7 тисяч експонатів, фотографій, документів та зворушлива розповідь екскурсовода про страшну трагедію українців і цілого людства 1980-х років XX ст. пройняла всіх до глибини душі.

Дуже цікавим було спілкування зі школярами Київської спеціалізованої школи № 317. Директорка Тетяна Качинська, вчителі та учні влаштували неповторно теплу зустріч. Привітальна програма у виконанні учнів, гарна виставка творчого надбання талановитих дітей, майстер-класи для наших учнів, частування та інтеграційні забави надовго збережуться в пам'яті бартошицьких школярів і вчителів.

В гостях на Чернігівщині

«Дорогі діти та шановні вчителі й батьки! Колектив Сухополов'янської школи

▲ Наші учні з українськими колегами в Київській спеціалізованій школі під час майстер-класів з оригами.

▲ Учні сухополов'янської школи в гостях у бартошицьких пожежників.

широко дякує за вашу гостинність, привітність та повагу, які ви проявили під час нашого візиту до Бартошиць із 22 до 29 листопада 2017 року. Всі учасники візиту в захваті від вашого вміння організувати такі зустрічі. Приємно, що українська школа в Бартошицях об'єднала навколо себе учителів, дітей, батьків та громадські організації, які шанують українські традиції, мову, прагнуть будувати добросусідські польсько-українські відносини. Бажаємо вам процвітання, успіхів у всіх ваших добрих починаннях та щоб коло ваших друзів постійно зростало. До зустрічі в Україні», — написав у Facebook директор Віктор Паустовський, коли учасники осіннього проекту повернулися в Україну.

І ніхто з нас не подумав, що запрошення друзів так швидко стане реальністю. З Києва до Сухополови нам залишилося лише 150 км, які ми долали аж шість годин, тому що стан доріг не дозволяв розвинути нормальної швидкості. У гарний травневий день нас урочисто зустрічали хлібом і сіллом керівництво, вчителі та

посадові особи з районного управління й сільської ради. Звичайно, чекали нас із нетерпінням учні школи, а серед них — уже відомі нам наші колеги.

Прекрасний вітальний концерт, зал ущерть заповнений гостями та школярами, районне телебачення й безліч фотографій — це наші неповторні враження від першої зустрічі на Прилуччя. Зустрічі з давніми й новими друзями. Спільні екскурсії по Прилуках, теплі й цікаві зустрічі в сільській раді та Прилуцькій районній раді, а також візит до Української громадської ради, майстер-класи з рукоділля та відвідини уроків — надзвичайно насичена й корисна програма. І все це завдяки активності директорів, учителів і приятелів школи.

Проживання в українських сім'ях та щире прийняття — це черговий позитивний фактор, який сприяв інтеграції наших дітей і спонукував їх до спілкування українською мовою.

Приємно було спостерігати нам, учителям, за нашими учнями, які не

мали жодних комунікативних та побутових проблем в Україні. З певністю наповнює оптимізмом те, що діти вільно спілкувалися українською мовою та вміли зорієнтуватися в іншій реальності, далеко від батьків.

Ось чому варто було повезти дітей в Україну.

Сухополов'янські учні — з візитом у Бартошицях

24 жовтня 2018 року, після дводенної подорожі до Бартошиць, прибула 30-особова делегація учнів і вчителів із партнерської школи у Сухополові. Діти віком від 7 до 15 років, хоч і дуже втомлені дорогою, проявляли велику радість від зустрічі на вокзалі.

Слід згадати, що діти подорожували громадським транспортом, і весь багаж був на їхній спині та в руках. Незважаючи на далеку дорогу й важку подорож, учні, директор Віктор Паустовський і вчителі Олена Макаренко та Євген Жук мали сильне бажання зустрітися з бартошицькими друзями. Черговий день, проведений у школі, був цьому доказом. Радість від зустрічі, теплі обійми та спогади з України — так усі віталися.

Партнерський візит поєднано з ювілейним Х Воеводським оглядом малих театральних форм «Я і малий театр», організованим Лесиною школою й товариством «Калина» при фінансовому сприянні міської влади. Гості з України привезли в подарунок для 150 учасників театального фестивалю та сотні учнів школи майстерно поставлений спектакль за мотивами драми-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки. А наші глядачі прийняли молодих артистів бурхливими оплесками.

Наступні дні діти проводили також дуже активно й цікаво. Разом із бартошицькими колегами відвідали Ольштин, де подивилися готичний замок і гарний Музей природи, в якому зберігається майже 19 тисяч експонатів та надзвичайно цікава стаціонарна виставка «Тварини Вармії і Мазурів». Вони разом із бартошицькими колегами також розважалися в аквапарку й насолоджувалися улюбленим меню в МакДональдсі.

Під час обміну діти з України ознайомилися з працею бартошицьких пожежників, відвідали одну із двох польських фабрик меблів. Спільні розваги, мандрівки вулицями міста й цікавими місцями, зустрічі й гарно проведений час у родинному колі друзів залишили неповторні враження всіх учасників проекту під назвою «Молодь вивчає і пізнає світ».

Візит відбувся завдяки гостинності батьків школи. Діти проживали у 23 сім'ях із Бартошиць і околиць, в яких відчували теплу родинну атмосферу. А також багато завдячуємо активності вчителів, які допомагали реалізувати насичену програму обміну. Звичайно, не відбувся б цей захід, якби не фінансування товариством «Калина» всіх поїздки, проживання, квитків вступу до музею й аквапарку, а також прихильність багатьох інституцій, які прийняли до себе дітей з України та організували їм унікальні й дуже цікаві зустрічі.

Ми вдячні керівництву та працівникам Повітового центру розвитку освіти, фабриці меблів «Nova Mazur», повітовій пожежно-рятувальній частині за гостинність і час, які ви присвятили гостям з України та показали, як функціонують різноманітні інституції у Бартошицях. Велику подяку висловлюємо також комітетові «Разом з Україною» та всім батькам за сувеніри, якими ви обдарували наших українських друзів. ■

Любомира ТХІР

ГРОМАДА

Українська громада на порозі роздору

Новий церковний календар: всі або ніхто

В останній день листопада в ольштинській парафії Української греко-католицької церкви (УГКЦ) відбулися збори Душпастирської ради північних деканатів. За зміни старого церковного календаря на новий висловилося старше покоління і молодше. Люди середнього віку хочуть святкувати Різдво тоді, коли й польська церква.

У цьому важливому заході участь узяли понад сто делегатів парахій північних регіонів Польщі, серед яких священики та монахині. Основною, найвагомішою темою зустрічі була справа збереження або зміни святкового літургійного календаря. Майже дві третини греко-католиків Польщі, зокрема й із Перемисько-Варшавської архієпархії, висловилися за впровадження літургійного григоріанського календаря (тзв. новий стиль — *ред.*).

Владика Євген Попович на самому початку зустрічі заявив, що зміна традиційного календаря може стати неможливою навіть попри згоду на це двох третин вірних, якщо хоч одна парафія цього не захоче.

Ольштинська зустріч розпочалася літургією до Св. Духа в церкві Покрови Пресвятої Богородиці в місцевому храмі. Потім у прицерковних приміщеннях відбулося обговорення найвагомішої теми зборів — пропозиції змін у літургійному календарі. Особливо велике зацікавлення і пошвавлення дискусію викликали результати опитування вірних Перемисько-Варшавської архієпархії УГКЦ стосовно переходу на григоріанський календар. Від цього залежатиме, як наша церква існуватиме в майбутньому. Опитування проводили священики під час цьогорічних відвідин «по колядів». Результати представив архієпархіальний економ Михайло Пульковський. У середньому за перехід на григоріанський літургійний календар висловилися майже 67% вірних (66,88%), а за збереження традиційного юліанського — неповних 33% (32,89 %).

Найменша кількість осіб, які виступають за зміну літургійного календаря, — це вірні наймолодшого (від 14 року життя) і найстаршого віку (від 78 року).

Найбільше зміни підтримали опитані віряни віком від 21 до 45 року життя (понад 70%). Дуже тішить, що найчислніші за це висловилися мешканці Лемківщини. У парафіях Зиндранова й Височани всі 100% мирян проголосували за перехід на григоріанський календар, у Репеді — 89%, Команчі — 87%, Гломчі — 86%. У цілому Сніцькому деканаті — це загалом 88 % опитаних. На переселенні рекордсменами, які хочуть оновлення календаря, виявилися парафії в Білостоці — 95%, Острому Барді — 91 %, Ілаві — 90%, Венгожеві та Лідзбарку-Вармінському — по 82%. У столиці Польщі, у парафії на вул. Медовій, де вже пробували вводити зміни, — 59 %, натомість при вул. Доманевській — 40 %. Меншість вірян висловилося за новий григоріанський календар у Ярославі, Хотинці й Годкові — по 43%, у місті Сяноці — 46%, Банях-Мазурських і Браневі — 48%. Порівну розподілилися голоси в Лелькові, Хшанові та Гаях — по 50%). Маленьку перевагу здобули прихильники григоріанського календаря в Асунах (54%) і Перемишлі (60%). Спостерігаючи за підсумками опитування в деканатах,

▲ Митрополит Євген Попович.

вимальовується ось така картина: у сніцькому змін хоче майже 88% вірян, ольштинському — 71,5%, венгожевському — 67%, ельблонзькому — 64%, перемиському й краківсько-криницькому — 63%, варшавсько-люблінському — 50%. У середньому за введення нового григоріанського календаря висловилися 66,8% вірян Перемисько-Варшавської архієпархії.

— Наш Собор, який проводив дебати майже три роки тому, висловився, що якщо буде 2/3 вірян за новий стиль, то доведеться вводити новий календар, — нагадав кр. Є. Попович.

— Але поки ми спробуємо це зробити, хочемо докладно обговорити, проконсультуватися з вірними і священиками щодо цієї вагомої теми, щоб у нас не розпочалася релігійна війна. Цього не можна допустити. Бо якби виникла така загроза, ми б нічого не міняли. До нового літургійного календаря йдемо всі або ніхто, — продовжував владика.

Подальша дискусія, як за участі вірян, так і священиків, виявила, що до одностайної думки в цьому питанні може бути ще далеко.

Представник варшавської парафії при вул. Доманевській Петро Петреній підкреслив, що до уваги потрібно брати й думки громадян України, які живуть і працюють у Польщі. Варшавський вірянин не сумнівається, що вони будуть проти змін у літургійному календарі. А якщо рішення про зміну все ж приймуть, то священикам доведеться служити літургії і за старим, і за новим стилем.

«Значна частина вірних, і не лише з України, а й місцевих, радить переходити на новий календар тільки тоді, як це зробить Україна», — підкреслив Петро Петреній.

Лідер Ольштинської парафіяльної ради Іван Курій не мав сумнівів, що «на тих, хто приїхав сюди працювати з України, не збудуємо парафію», отже, треба брати до уваги «думки наших постійних вірних».

— В Ольштині видно, що багато людей — за новий літургійний календар

(79% опитаних — *прим. автора*), — продовжив І. Курій. — Вважаю, що це треба врахувати й перейти на новий календар. Але робити все так, щоб не було війни між прихильниками тої чи іншої позиції.

Бартошицький парох о. Юліан Кравецький підкреслив, що опитування було б ще більше на користь прихильників нового літургійного календаря, якщо брати до уваги лише голоси тих вірян, які постійно є активними членами церковної спільноти, а не тих, які з'являються в храмі раз або два на рік. У бартошицькій парафії за зміни календаря висловилися 80% опитаних вірян.

Гурово-ілавецький парох (66% парафіян — за нововведення) о. Іван Лайкіш підкреслив, що він колись теж був за «рідну традицію».

— Але я бачу, як це ускладнює життя, — продовжив. — Наприклад, парафіянка, яка має свою фірму, мусить в наші свята їхати працювати. Мої діти не завжди можуть приїхати. І це — реальність. Найважливіше, щоб ми всі домовилися, коли хочемо святкувати разом. Бо якщо будемо разом, це додасть нам міцї, — наголошував він.

Ельблонзький парох (67% вірян — за зміни) Андрій Сорока, мабуть, єдиний із учасників дискусії, одержав за свій виступ рясні оплески.

— Опитування дає певні вказівки, — розпочав він. — Я вже давно є священиком і пам'ятаю часи, коли в Старгарді-Щецинському та Варшаві пробували вводити григоріанський календар. У результаті, на вимогу людей, мусили повернутися до старого стилю. Нині постає питання: чи міняти щось у нашій церкві? Усе не так просто. Розкол, упевнений, буде. Частина людей відійде від церкви. Нині існує наш, як кажуть у народі, український календар, і він перевірений. Хто хоче приходити до церкви згідно з традиційним старим стилем, завжди знаходить час і приходять. У кожній родині можна влаштувати тоді вечір, може приїхати дитина, якщо цього захоче. Це неправда, що час біжить нині настільки швидко, що треба все міняти, пристосовуватися. Якщо зважимося на перехід, наступним буде питання польської мови, яку, до речі, вже вводимо під час вінчань, хрестин чи похоронів, бо в цьому є потреба людей, котрі вже забули українську, й присутніх латинників. Я б усе залишив, як є. Час покаже, як повинно бути далі, — завершив о. А. Сорока.

Розподілені на групи учасники душпастирської ради ще декілька годин вели дебати щодо питання: вводити чи не вводити григоріанський літургійний календар до УГКЦ? Думки в кулуарних розмовах також були різними. Значна частина членів ради, можливо, навіть більшість, висловлювалася за спільне святкування з латинниками, бо, мовляв, весь сучасний християнський світ святкує по-новому, нам це нічим не загрожує, а навпаки — полегшує життя. У цій групі наводилися озвучені вже аргументи, що діти зможуть приїхати, з праці відпрошуватися не треба, та й більшість опитаних цього хоче. Люди, активні в українському громадському, не лише релігійному житті, були все ж іншої думки. Вони ставили питання: що ж тоді робити з мазурським Хшановом отця Мирослава Ріпецького, до якого люди їздили навіть із Вроцлава чи Щецина, бо це було «наше, рідне, тради-

ційне»? Нашо великими зусиллями будували свої храми, якщо тепер хочемо уподібнитися до латинників, які, ще тоді, кілька десятків років тому, переконували, що не варто будувати своєї церкви — у костелах є місце для всіх, а мову Бог «зрозуміє»?

— Я дуже добре пам'ятаю, як мої батьки і батьки дружини відстоювали ідею створення свого храму, як їх від цього відмовляли й лякали, — говорить Михайло Зубальський, представник парафії з Доброго Міста.

Що ж ми їм і всім, хто відстоював і віддавав життя за рідну землю, мову, церкву, традиції і звичаї, скажемо, коли опинимося поряд із ними?

Понад 70 років зберігали себе, бо маємо свою церкву з власними традиціями, календарем і споконвічними звичаями. Мені хотілося б знати, скільки наших священиків — за новий календар, а скільки — за збереження традиційного, — сказав він. — Маємо усвідомити, що ми збереглися як українці, як греко-католики завдяки своїм традиціям, вірності церкві, пам'яті предків. Тепер чомусь хочемо це все перекреслити. А якщо вже зважимося на цей крок, то тільки разом із церквою в нашій духовній батьківщині Україні, — продовжував М. Зубальський.

Українська греко-католицька церква не переходитиме на григоріанський календар. Про це заявив на пресконференції глава УГКЦ блаженніший Святослав Шевчук, коли все частіше почало виникати це питання. Він ствердив, що «для цього немає передумов і вагомих причин» (джерело: <http://scredo.pro>). «Ми поки що не бачимо необхідних передумов, а також необхідного консенсусу ні серед нашого єпископату, ні серед нашого духовенства й вірних для того, щоб перейти на григоріанський календар в Україні». За його словами, до вирішення цього питання слід підходити зважено. Бо навіть перехід на новоюліанський календар — коли Різдво святкується за новим стилем, а Великдень — за старим, може призвести до непорозуміння у церкві та розколу.

Під час згаданої веб-конференції Святослав Шевчук висловився також про спроби переходу УГКЦ на григоріанський календар поза межами України. «Запровадження календаря свідчить, що воно не було основним інструментом зближення чи єдності церкви. Це радше питання внутрішньої дисципліни, яке може сприяти єдності, а може стояти й на перешкоді», — сказав він. Блаженніший Святослав зазначив, що частина УГКЦ у деяких державах перейшла на новий календарний стиль, проте це призвело до поділу парафій... Ми маємо випадки, коли парафія живе за різними календарями. І бідний священик з однією частиною громади мусить співати «Христос Воскрес», з іншою — проводити Страсні богослужіння», — зауважив предстоятель.

Непросту ольштинську дискусію підсумував кр. Євген Попович: «Якщо знайдеться хоч одна парафія, яка відмовиться від переходу на григоріанський календар, то не буде ніякої зміни. Або всі, або ніхто. Хай церква дозріває до такого рішення». Незабаром у цій справі збереться Собор УГКЦ. ■

Степан МІГУС

Явір в зимові красі.
Знімок автора статті

Явір и явірскы люде

Голосно ще думам і думам о горі Явір, о Сьвяті Горі Явір. Для ня ест вона сьвята, хыбаль не лем для ня ест вынятковом лемківском гором. Пошану для Явору выссал ем з материнским молоком. Гродил ем ся и выріс на Долишнім Шлеску, але баба Параска юж в 57' році вернули до рідного села и за то на Лемковину іздились барз часто. В Гладышові былисьме каждого рока, но и на Петра и Павля обовязково на Яворі. Товды ишы не было авт, автобусом іхало ся до Усьця, ту треба было свое одчекати и пересісти ся на «пекаес» до Высовы. До каплиці ишло ся на піше, наша проща почынала ся з высівского пристанку, а не так як гнеска з паркінгу в лісі. Товды то была цілодньова выправа, домів вертало ся в тот сам спосіб.

Нашы родиче и дідове перед 47' роком на горі Явір молили ся два разы в році, на майового Миколая (22 мая) и в осени на Покровы (14 жовтня), ишли без Регетів, Козе Ребро и Ганчову. Некотры жены на Явір приходили юж ден скорше, ночували під голым небом, не спали, лем молили ся и плели чатиновы вінці. Робыли так як давніжше, коли ходили до Луцины (Lutina). Там Русине роблят так до гнеска, на лутінську сьвяту гору идут ден перед кермешом, цілу ніч молитвом дякуют Богу за Його благу поміч и забігают о новы блага.

Гнеска юж не приїжджам до рідного села, вернул ем до нього. Коли во Высові осіли монахы, на Явір мож было ходити што тыжня. Товды часто ишли сме там цілом родином. Што середу отец Мойсей, на жаль юж

упокоївся, або отец Пафнутий, або оба разом правили акафіст до Явірской Матери Божой, яко подяку за то, же перед війном на Явірскі горі Богородиця обявила ся Фірійі и нашим предкам. Правду повісти — то приходилисьме и фурт приходити будеме головні з новыма проханнями. Штож, таке жытя, перепон и скорбот в нім нигда не бракне. Богу дякувати, фурт маме ишы за што Богу дякувати.

Остатніма часами, коли ходит о явірську каплицю, «дуже» ся діяло. Стає ся того, што давно тому Фірійі заповіла Богородиця? (На вірах будут ся сварити, але молити ся не буде кому). Ци так юж не є? Прецін явірська каплиця нашла ся в суді, а суд вернул ей Греко-католицькі церкви. Православна церков отримала правобережну част гори, тоту без каплиці, тепер границьом ест пут. Поділена гора Явір, на жаль втихла, прохальной молитвы не чути юж ту так часто як давнійше. Православна церква в суді програти прогнала, але молити ся до Богородиці нихто прецін заборонити ей не годен.

Часом, як приде середа, бракує мі явірського акафісту, пишу в середу. Ем греко-католиком, але ходил ем на акафісты служены православныма монахами. Богородиця не ест ани греко-католицька, ани православна, то Матір Єдинородного Сына Божого. На Явір ходив ем и буду ходил лем для Ней и для Ёй Сына. То до Нього каже ся нам молити Богородиця, Фірійі на кресті наказала выписати змістовно-глыбоку молитву східных монахів: «Ісусе Христе, Сыне Божый, помилуй нас

грішных». То таке наше, східне — одповідник латиньского «rózania».

Вірю, даст Бог, же зас вернут люде на Явір, не жебы ся сварити, але молити. Єдны и другы найтам ходят. Як вірити карточці завішені на капличных дверьох, отворена ест для вшиткых. Прецін колиси в білянчанські церкви разом молили ся не лем греко-католики и православны, але и римо-католики навет, правда, кажды окремо о своїм часі. На Яворі так не можут?

Рахую на простых люди, в них ест велика сила. Істория вчыт (Fatima, Lurds, Medźugorie), же Богородиця бесідує з дітми и з нашом Фірійом, а не з єпископами. Колиси єдна гладышовянка, покійна Марія, написала лист до владыкы Адама (гнеска тіж юж покійного), описала свої околывірскы задумы. Заявила, же в великоднім часі на Сьвяті Горі Явір добрі было бы одправляти Службу Богу, бо на Яворі бракує такой сьвяточной одправы. Хтіла, жебы и там залунало прекрасне наше «Христос Воскрес». Уважала, же в великоднім часі Богородиці треба подякувати за блага, які фурт отримуєме од Ісуса Христа — Ёй Сына, а Бога нашого. Архієпископ Адам скоро одписали и красньі подякували за такы думкы и переказали, же Служба Божа буде одправляна в Неділю Самарянки, згідно з ей пропозицийом. Так ест до гнеска. Тоту неділю пані Марія выбрали задля змісту бесіды, яку при криниці Якова Ісус вюл зо Самарянком. Студню на горі Явір казала выкопати сама Богородиця, находит ся по ті самі страны дороги што и каплиця. Все ей воду забрали домів, то нич, же часом ест сколомучена. Нигда ся не встаріла, а часто так діє ся зо звыклом водом лише-ном в заперті фляшці. В ті з Явора осад опаде на дно, а она ест смачна и што важніжше цілюща. Недавно православны выкопали свою криницю, певні узнали, же не годит ся води Богородицьом вказаной и тілком раз посьвячаной ужывати яко будівельного матерялу. Правда, воду до будовы каплиці брано зо старой студні, але товды вода в ней не была ишы сьвячена.

Штож, думам, же гнеска треба нам більше такых жен як гладышовянка Марія, здали бы ся в кажді парохій єдной и другой нашой Церкви. Владикам и нам підповідали бы як маме побожно и мирні жыти, но и товды може акафіст на Яворі одправляни был бы не лем раз в тижни. Не рахую на натовп люди, и жменя ест Богу мила, жмінка тіж.

В тамты акафістны середы часом тіж приходило мало люди. Тоты, котры приходили, были ту не за то, же хтоси ім казал и не за то, же выпадало ту быти. Приходили, бо хотіли ту быти. Пришли ся помолити, подякувати за стары и просити о новы блага. Часом было и так, же было нас двое або лем єгомосьць. Традиційні о сімнадцеті почынала ся молитва, а коли кінчылисьме, было нас юж дуже більше. З высівських санаториїв приходили кураціюше-Полякы. Некотры пришли и заразіцька выходили, але были такы, котры остали до кінця. Видно было, же щиро ся молят, же ту добрі ся чуют. Чудували ся, же православны почитають Богородицю, того, же мы не шануєме Богородиці до голов втолкли ім римо-католицькы єгомосьці (Ходило ім о Niepokalane Poczęcie NMP, в 1854 р. впроваджене папом римским. Мы по старому маме товды Зачатя св. Анны).

Кермешів не люблю, але камеральной акафістной молитвы мі бракує. Знате, тіштыт ня того, же и в нас, так як в Літманові, на Явір люде приходят не лем в ден сьвяточной одправы, але и так на штоден, приватні. Сьвяте, жебы быти на Яворі, на самоті помолити ся до Богородиці, посідити и побесідувати лем з Ньом и Єдынородным. Нераз зышли сме ся там з онуками Фірійі, тіж так як мы, приходят ту помолити ся, вшанувати Богородицю и Фірію. В мішечку вносиме квітя и свьічки, а зносиме сьмітя. Не годит ся, жебы тото місце осьвячене появом Богородиці было осквернене тым, што залишат ту припадковы некультуральны люде. При каплиці прохидит туристични шлях.

В Літманові на горі Звір в коміроцці заперані лем на скібку, колиси была мітла, коса, граблі и вилы. Кажди обознани з тыма знарядями міг взяти їх в руки, жебы Сьвяте Місце и по людскы покращало. Шкода, же в нас не є такого місця з простыма, але акже помічныма знарядями. ■

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Історія

Промінчик надії з Холма

«Холмок – городок під небеса висок» – ця споконвічна приповідка місцевого люду вміщає в собі всі три аспекти величчя й значення Данилової (Замкової, Кафедральної) гори в Холмі: як природної домінанти навколишнього краєвиду, як княжо-королівського осередку й осердя холмського містотворення в минулому та як релігійного центру (різних конфесій) – колись і дотепер. Висока, на 237 м над рівнем моря, гірка притягує погляд не лише туристів і художників, але й археологів, істориків та інших науковців. Практично з початку XXI століття там ведуться археологічні (насправді ж інтердисциплінарні) дослідження, результатом яких стала низка публікацій (як наукових, так і популярних) і конференцій. Останню проведено в Холмі 27–29 вересня 2018 року під заголовком «Кафедральна гора в Холмі. Між сучасністю, історією та археологією».

Триденний захід зібрав археологів, істориків, священнослужителів (РКЦ, ПАПЦ та УГКЦ), географів, істориків мистецтва, реставраторів, музейників; знадобилося місце й для фахівця з фотограмметрії (чи, може, в даному випадку – стереофотограмметрії). У перший день засідання відбувалися в актовому залі (колишній домовий церква) архієрейського палацу на Горі, а далі – у конференційному залі модерної Холмської публічної бібліотеки ім. М.П. Орсетті. Головними ж організаторами заходу були римо-католицька парафія Різдва ПДМ (нинішній господар сакрального ансамблю на горі) та Інститут археології й етнології Польської академії наук (ПАН). Ціллю ж конференції (яка має бути першою з циклу) було підбиття підсумків досліджень, що велися ще з 2001 року на так званій Високій гірці (де був Данилів замок), а пізніше – у підземеллях холмського собору (базиліки). Розкопки Високій гірки вже завершено, праці ж у підземеллях собору триватимуть ще в 2019 році. Конференція також стала нагодою довгоочікуваної для багатьох людей події: 28–30 вересня відвідувачі отримали доступ до підземель собору (точніше, до підготовленої для цього їх частини). Завдяки Інтернету ті, хто не зміг відвідати холмські крипоти особисто, зможуть подивитися фоторепортаж на сайті <http://bazylika.net>. Там розміщено й посилання на сторінку з аудіозаписами доповідей. Отже, кожен зможе самостійно заглибитися в деталі конференції і розширити свої знання. Через деякий час доповіді вийдуть окремою книгою, а на сайті базиліки має з'явитися не лише набір світлин, але й «віртуальна екскурсія» по холмських криптах, які (про це повідомлено вже пізніше) з листопада мають відкриватися для відвідувачів принаймні раз на місяць – поки не закінчаться дослідження й поки підземелля не будуть готові постійно приймати туристів і прочан. Тому не буду тут переповідати окремі виступи, а зосереджусь на висновках з побаченого та почутого.

Безперечно, Холм у XXI ст. став чи не наймасштабнішим археологічним проектом у Польщі – особливо, якщо згадаємо ще розкопки поза горою та в селі Стівп'є з його таємничою вежею. Дослідження велися і перед I Світовою війною (археолог П. Покришкін), і після

II-ї – у ПНР (тут можна згадати проф. В. Зіна). Ніколи, однак, не мали вони такого обсягу й тривалості. Не були досі міжнародними. Нині ж, крім низки студентів і науковців з інших країн, досліджувати минуле Холма взялися спільно поляки й українці, причому українська сторона (Благодійний фонд Петра Порошенка) зробила в це помітний фінансовий внесок.

Масштаб і міжнародний характер досліджень позначилися на двох взаємопов'язаних аспектах: високому науковому рівні та відсутності національної інструменталізації. Дослідження не проводилися з метою довести, що польська правда істинніша за українську чи навпаки, а просто задля кращого пізнання минулого. Заради тої звичайної істини, яка національності не має. Це ніби банальність, але наш досвід свідчить, наскільки в реальному житті буває далеко – зокрема, в малих містах етнічного пограниччя – до такого підходу. Холмська конференція показала, що такий підхід можливий. І що, наприклад, Холм не відпаде від Польщі внаслідок того, що дослідники остаточно покінчать із маревом «ранньоп'ястівського городу X ст.» на Високій гірці, доводячи що Данило Романович у XIII ст. таки фундував свій замок на пустому місці. У часи, коли по обидва боки кордону зростають націоналістичні настрої, холмська конференція з її атмосферою може сприйматися як ковток холодної води у спекотний день.

Якими будуть результати багаторічної праці науковців? Крім поширення нашого знання про минуле Холма, Галицько-Волинської держави, Православної та Уніатської (Греко-католицької) церков – має відбутися і повернення в суспільний обіг пам'яток, які досі знаходилися під землею, очевидно, вже як музейних артефактів. Спочатку це має бути залучення знахідок з Данилової гори до виставкової експозиції холмського музею. Багаторічний керівник досліджень у Холмі та Стівп'ї, проф. А. Буко, із сумом зауважив, що археологічна виставка цього музею до болю стандартна й нічим по суті не відрізняється від аналогів у інших малих музеях регіону. А розкопки принесли кількості тисяч (!) знахідок, з яких принаймні кілька тисяч (!) – дуже цікаві й варті музейного показу.

Це архітектурні деталі, різні металеві предмети, але не тільки – у криптах собору напрочуд добре збереглося чимало менш тривких артефактів, зокрема, літургійних риз та іншого одягу. Тому включення знахідок до виставки холмського музею недостатньо. Планується відкрити окремий музей для цих предметів на самій горі, у приміщеннях єпископської палати або Василіанського монастиря.

Холм – місто з цікавою середньовічною історією, у якому, проте, на поверхні землі досі не видно жодної пам'ятки середньовіччя.

Усі споруди – пізніші, якщо, звичайно, не рахувати мізерних залишків вежі в Білавині (поза історичним містом). Тому черговий проект – видобути з-під землі останки мурів замку короля Данила на Високій гірці і, провівши відповідні заходи з забезпечення від нищівного впливу стихій, влаштувати там свого роду археологічний заповідник. Враховуючи монументальний характер залишків замку – це був би привабливий для відвідувачів об'єкт.

Про третій проект, над яким уже працюють, я вже згадував – це постійний доступ до крипт під собором. Місце цікаве для туристів і важливе для прочан. Дослідники знайшли там кості кількох сотень людей різного віку, статі, станової приналежності та періоду земного життя. Серед них і найбільш цікаві для них поховання XIII ст. Не знайдено самого короля Данила, проте човноподібний саркофag зі скелетом молодого чоловіка – це, можливо, поховання одного з Данилових синів (Шварна? Романа? Дослідження ще тривають). Чудово збереглася труна холмського уніатського єпископа Атанасія Пакості (помер у 1625 році), яку вже можна оглядати. Ідентифіковано й поховання деяких інших владик. Збережені літургійні ризи та відзнаки є цінними пам'ятками нашої релігійної культури, а поховання визначних ієрархів мали б притягати не лише туристів, але й вищезгаданих прочан.

Отож, плани й наміри грандіозні. З огляду на наукову вартість знахідок, слід сподіватися, що й фінансування вдасться роздобути. Для міста реаліза-

ція згаданих проектів – це слава, реклама, відвідувачі й прибутки. Для місцевих жителів і поціновувачів історичної спадщини Холма й давньої Русі – це буде важливе джерело пізнання минулого та привід для гордості (для тих, хто вважає себе спадкоємцями цієї історії). Чи на цих моментах і закінчиться суспільна значимість проектів?

Сподіваюся, ні. Маю надію насамперед на те, що місто Холм як місцева спільнота людей зуміє по-новому ставитися до руської та східнохристиянської спадщини своєї землі. Не як до загрози нинішній польськості Холма, а як до великого багатства, а може «тільки»... чогось просто свого. Що дух, який принесли туди поважні дослідники і який можна було відчутися на конференції, відчують і нинішні жителі Холма. Є певні паростки, поява яких вселяє надію. Після років старань-клопотань, Данило Романович отримав у місті хоч і не якийсь головний проспект імені себе, а лише скромний скверик, у назві якого його понизили з короля до князя, – та досі не було й цього. Можливо, коли руські пам'ятки Данилових і пізніших часів будуть доступні очам усіх, це матиме вплив на ментальність людей. Одна авторитетна в Холмі особа (не буду називати її прізвища, про це розповідав проф. А. Буко) на початку розкопок на Високій гірці дуже боялася можливих «затій українських націоналістів» із цього приводу; та коли вона на власні очі побачила Данилові мурі, сама запропонувала їх не прикривати землею, а залишити на видноті. Так може діяти на людину контакт із залишками величчя минулого!

Справа, проте, має ще інший вимір. Як відомо (першим, мабуть, це спостереження озвучив Богдан Гук), найкраще вдається діалог і прийняття багатокультурності, коли культура меншин і конфесії представлені пам'ятками архітектури та музейними предметами. Гірше – коли за такими культурними й конфесійними стоять живі люди, особливо коли історія їхніх взаємин із нинішньою більшістю (яка не завжди і не всюди була більшістю в минулому) позначена конфліктами, а то й скоєнням злочинів. Чи, на відміну від Перемішля, Холм зможе стати позитивним прикладом діалогу – не лише щодо пам'яток, але й з живими спадкоємцями етносу та східнохристиянської традиції давньої Русі? Чи проектування на Холмській горі «Центр діалогу культур і релігій» (якщо повстане) зможе відіграти свою роль?

У цьому питанні я – обережний оптиміст. Свого часу був ініціатором і залишаюся однією з дійових осіб скромної, але тривалої і постійної форми «діалогу і співпраці» РКЦ і УГКЦ на Холмській горі – щорічної Божественної літургії, яку з 2004 року служать у соборі-базиліці люблінські греко-католики в день Пратулінських мучеників (23 січня). З цієї перспективи вважаю, що питання Холмської гори як місця для діалогу і співпраці є перш за все викликом для УГКЦ – як у Польщі (тут, зокрема, для митрополічної єпархії), так і в Україні. Потрібно, щоб не тільки люблінське середовище виявило зацікавленість й ініціативу. Такого слід чекати від Перемишля, Києва, Львова, Луцька... Якщо ми дійсно шануємо великих предстоятелів нашої церкви Андрея Шептицького і Йосифа Сліпого, то продовжуймо їхню справу також в аспекті піклування про те, що залишилося від давньої Холмської єпархії. ■

Диякон Петро СИВИЦЬКИЙ
Фото Юрія Гаврилюка

КУЛЬТУРА

Українське кіно над Балтійським морем

Уже вдруге в Кошаліні та Колобжегу з успіхом організовано огляд українського кіно. Із року в рік захід здобуває щораз більше прихильників.

Рік тому, мабуть, на пальцях однієї руки можна було порахувати тих, хто приходив дивитися українське кіно. Однак організатори — Кошалінський відділ та гурток Об'єднання українців у Польщі (ОУП) — не здалися. Огляд проводиться вдруге, й цього року прийшло набагато більше осіб. Тож можна сказати, що захід уже добре вписався в культурну карту Кошаліна. До того ж у місті вже є два загальнопольські кінофестивалі: «Молоді й фільм», на якому молоді режисери показують свої дебютні короткометражні, документальні й анімовані фільми, та «Інтеграція Ти і Я», де підіймається тема інвалідності в медіа, культурі та суспільному просторі. Також кожного тижня любителі якісного кіно зустрічаються в місті в рамках дискусійного фільмового клубу, отже кіноманів тут і справді багато.

Під час огляду українського кіно в Кошаліні можна було побачити аж шість фільмів, натомість у Колобжегу — два. Чи не найбільше емоцій викликали сучасні роботи. У Кошаліні живо коментувалася стрічка «Українці — Добровольці Божої чоти» про захисників донецького аеропорту. Людмила Калашнікова, яка родом із Запоріжжя, тільки в минулому році переїхала жити до Польщі. Нині вона є вчителькою української мови в місцевому пункті навчання.

— Дуже важко було дивитися фільм, оскільки в Україні я жила приблизно 200 км від Донецька, отже немов наново переживала ці події. Те, що показали у стрічці, знаю не з новин, а бачила на власні очі, — казала зворушена пані Людмила.

Вона з чоловіком та донею зараз живе в Кошаліні, а батьки залишилися на східній Україні.

— Моя мама сказала, що вона вже стара для переїзду в іншу країну. Так само казала героїня фільму, що тут похований її чоловік, спочивають предки, отже і вона тут хоче залишитися. Тільки вчора телефонувала своїй мамі... Там ніхто не знає, що може трапитися завтра, — каже Людмила Калашнікова.

Підбір фільмів мав бути дещо іншим, однак після останніх подій у Керченській протоці організатори вирішили показати саме документальну стрічку Леоніда Кантера та Івана Яснія «Українці — Добровольці Божої чоти».

— Звичайно, фільм не про останні події у Керченській протоці, однак робота демонструє проблеми російської експансії проти України, українського сепаратизму і загальнопатріотизму, тому стрічка вкрай сучасна, — розповідає організатор заходу Роман Радзівонович, голова кошалінського гуртка ОУП.

Обираючи фільми, організатори прагнули показати як сучасні, так і історичні події, оскільки важливо поширювати знання про Україну насамперед серед поляків. А кінематографія добре для цього слугує. Більшість глядачів — українці, однак були й поляки.

— Вирішив подивитися українські фільми насамперед тому, що це актуальна тема. Болісно переживаю через події в Україні, тому хотів бути серед українців. Ця війна також зачіпає поляків, а останні події в Азовському морі породжують неспокій за день завтрашній, — ділиться глядач.

Ознайомитися із сучасними та історичними подіями кошалінські глядачі могли, переглядаючи фільми «Лебедине озеро», «Білий птах з чорною ознакою», «Дума про Тараса Бульбу», «Легенда про княгиню Ольгу» та «Вечір на Івана Купала». Для польського глядача стала однак великим розчаруванням відсутність титрів польською мовою (переклад був тільки англійською), однак на це організатори не мали впливу.

На жаль, вони також не мають впливу на підбір фільмів, оскільки їх надає нам Україна.

До того ж існує проблема з відтворенням, оскільки польська та українська системи не завжди співпадають. Так було і цього разу — найбільш сучасні фільми просто не вдалося відтворити в кошалінській бібліотеці, де проходив фестиваль. Тому окрема подяка організаторам, які попри різні проблеми вирішили й надалі організовувати такі огляди.

— На мою думку, захід дуже важливий, оскільки фільми демонструють як сучасні, так і історичні сторінки історії України. Поляки могли б багато чому навчитися від українців. На Помор'ї живуть не тільки поляки, але й українці, євреї, німці, кашуби. Нам потрібно пишатися такою багатокультурністю. Це нематеріальне багатство, яке нас об'єднує, — каже активістка кошалінського гуртка ОУП Юстина Москалик.

У тому, що огляд потрібен і є важливим, також переконаний Пйотр Шаршевський — медіа-експерт із Кошалінської політехніки.

— Чомусь українські фільми можна побачити виключно під час різних оглядів, оскільки дистриб'ютори не хочуть купити їх. Беручи до уваги велику кількість українців у Польщі, це міг би бути постріл у десятку. Ми ж сусіди й повинні більше знати один про одного, а кінематографія дозволяє нам робити це без зайвої тривоги, щоб нарешті переконатися, що набагато більше нас єднає, ніж розділяє, — висловлює свою думку П. Шаршевський.

Під час занять медіа-експерт запитав своїх студентів, чи дивилися вони раніше українське кіно. Серед понад двадцяти студентів жоден не відповів ствердно. Тому ще більш важливо організовувати подібні заходи.

— Нашим оглядом ми хотіли долучитися до чудової традиції проведення кінофестивалів у Кошаліні. Досі діяльність українців зосереджувалася на організації різного роду концертів, зустрічей чи дитячих фестивалів. Нині ми б хотіли, аби мешканці мали можливість переглядати також якісне українське кіно, яке дає можливість ширше показати українську культуру, — каже організатор заходу Роман Білас, голова Кошалінського відділу ОУП. ■

Анна ВІННИЦЬКА

Українська поезія з варшавським присмаком

8 грудня в Українському домі у Варшаві (вул. Заменгофа, 1) відбувся поетичний вечір, організований новоствореною літературною організацією «ASTRID».

▲ Поетеса з України Тала Кольт. Фото авторки статті

На початку декілька слів про те, що таке «ASTRID». Двоє молодих людей з України — дев'ятнадцятирічна Настя Юшак (студентка комп'ютерної графіки Суспільної академії наук) та двадцятидворічний Денис Владишевський (навчався на менеджменті в Академії Леона Козьмінського у Варшаві, зараз аналітик в «Е-коммерс») — цікавляться літературою та пишуть вірші. Настя приїхала до Варшави три роки тому й провела свій перший літературник, на якому і познайомилася з Денисом. Із того часу обоє часто відвідували або організовували літературні вечори. І ось нещодавно Настя та Денис подумали, що непогано було б робити літературні події на більш офіційному рівні, від імені організації. Так виникла ідея літературної організації «ASTRID». Денис розповів, як обирали назву свого проекту: взяли книгу з полиці, загадали певну сторінку, рядок і слово, і так з'явилася «ASTRID». Організація не зареєстрована офіційно, проте має свій логотип, сторінки на Facebook та в Instagram.

Літературний вечір в Українському домі — перша подія, проведена від імені новоствореної організації. Уже о 19.00 зал був заповнений публікою. Під настрове миготіння свічки розпочалися читання поезії. Спочатку свої вірші представив Денис, згодом організатори запрошували виступити своїх друзів і знайомих. Поезія лунала із зміною з музикою, адже дехто прибув на вечір з гітарами та власними піснями. На вечорі

звучали вірші найрізноманітнішої тематики: від інтимної до філософської лірики. Серед учасників і слухачів — переважно молоді люди, в основному студенти з абсолютно різних куточків України. Вірші звучали українською та російською мовами. Діяв вільний мікрофон, кожен охочий міг поділитися з присутніми своєю творчістю. Серед публіки були не лише українці, але й наші друзі з Білорусі, поляки. Загалом подія зібрала близько 40 людей.

Настя й Денис розповідають, що в них дуже багато планів на майбутнє. На думку Дениса, у Варшаві вже більш-менш сформована літературна «тусовка*». Тому цікаво було б поїхати в інші міста, знайомитись, проводити літературні вечори там. Настя зазначає, що в перспективі хотілося б залучати до подій не лише українців, але поки основною метою є вийти за межі звичайних літературників. Адже збиратись і читати поезію — це гарно, але з часом трохи набридає. То ж засновники «ASTRID» у майбутньому планують робити різноманітні мистецькі події, виставки, кінопокази.

Літературні вечори в Українському домі відбувались і раніше. Проте, мабуть, варто було б зробити такі заходи більше регулярними. Адже кількість осіб, що прийшли цього разу та хотіли виступати й слухати, свідчить, що такі події у Варшаві користуються великою популярністю, особливо серед української молоді. ■

Дарина ПОПІЛЬ

* Тусовка (слангове) — певне середовище спілкування, інтересів

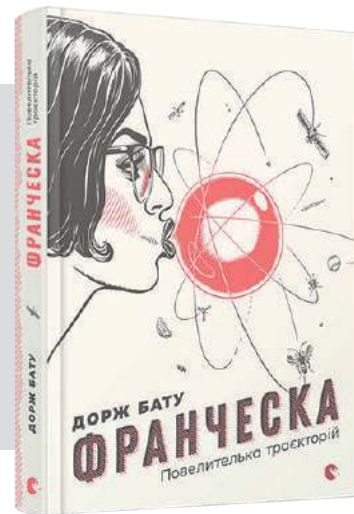
РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Видано у 2018 році

Книжкові новинки

Кінець року – час підбиття й літературних підсумків: «Книга року ВВС» оголошує переможців, блоги та інтернет-ресурси повняться літературними оглядами року, списками, підбілками і текстами, покликаними оцінити, що ж важливого за останній рік сталося на книжковому ринку.

Нових цікавих творів та імен за останні 12 місяців з'явилося надто багато, щоби вмістити їх усі в одній статті, а кожна така добірка є більшою чи меншою мірою суб'єктивною. Поминаючи найголосніші новинки року – нові романи Сергія Жадана чи Юрія Андруховича («Інтернат» та «Коханці Юстиції»), нову есеїстику Андрія Бондаря («Церебро») тощо, про які було сказано вже багато, пропонуємо вашій увазі ще одну суб'єктивну добірку новинок інших українських авторів.

Дорж Бату,
«Франческа —
повелитель траекторій».
Львів:
Видавництво
Старого Лева

Франческа — це співробітниця і колежанка автора книги, Андрія Васильєва (Доржа Бату), колишнього журналіста. Працюють вони у Центрі керування польотами Національного управління з аеронавтики та досліджень космічного простору США.

Франческа — італійка (хоча вона прибила б вас, якби їй це сказали, зазначивши попередньо, що вона — справжня і родовита сицилійка). Вона, безперечно, найколеритніша героїня книги, а загалом оповідь про буденне життя працівників командного центру NASA, його радощі і складнощі. Герої відповідають за траєкторії і орієнтацію сателітів, а також за підведення космічних кораблів на підхідні орбіти до міжнародних космічних станцій (якщо для вас це звучить складно, згадайте, що автор книги колись мав гуманітарну професію!). Тож поміж веселих оповідок з життя військової бази (саме нею вважається центр, і дисципліна там відповідна) можна отримати чимало знань про космос, викладених у простій і зрозумілій формі.

«Франческа — талановитий математик. Я впевнений на всі сто в тому, що вона побачить і виправить усі помилки, яких я теоретично можу припуститися при розрахунках корекції траєкторій. Комп'ютер — і той може помилятися. Чессіна ж без усіляких розрахунків на папері, провівши їх подумки в голові, може прямо на дошці намалювати потрібну траєкторію. І вона точно збігатиметься з моїм графіком, який я накреслю після ретельних обрахунків. Дар у неї такий. Часом цей дар накладає відбиток на її спосіб мислення:

— Джорджіо, ти неправильно витираєш стіл! Ти починаєш зі широкої сторони, а це нерационально! Треба витирати по коротшій — лінія буде пряміша, ти захопиш більшу площу, шлях коротший, і, відповідно, витратиш на прибирання менше енергії й часу!

— І ця людина ще критикує мене за «хворобливий і стерильний порядок» на моєму столі.

— Я математик!»

Якщо після прочитання книги ви відчуєте, що хочете ще таких історій — підпишіться на акаунт Доржа Бату у соцмережі Facebook, там він їх публікує регулярно.

Ірина
Агапєєва,
«Троянди
за колючкою.
Сповідь про
жіночу тюрму».
Київ:
Брайт Стар
Паблішинг

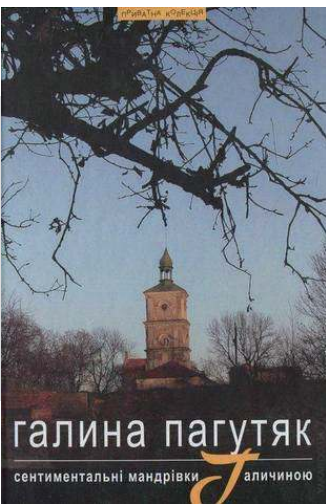
Несподівана книжка, бо присвячена темі, досі не висвітленій в літературі та безперечно важливій. Можливо, це пов'язано саме з тим, що така тема вважається у суспільстві табуованою: ідеться про жіночий досвід у в'язницях та СІЗО.

Для аналогічного чоловічого досвіду все ж знайшлася ніша в літературі. Найчастіше це твори зі специфічною «блатною романтикою» або ж варіації на тему того, «що було після». Однак, досвід жінок у місцях позбавлення волі досі вважається у суспільстві ганебним, він винесений поза рамки того, про що ми дозволяємо собі говорити. Тож добре, коли література намагається зрушити з місця такі теми.

«Ось вона — тюрма. Немов величезний чорний коловзяз поглинув мене, як і багатьох до мене — жінок і чоловіків, старих, молодих і зовсім дітей. Він ненаситний і страхотливий, із нього немає шляху назад. Усі, хто потрапляв сюди, ставали самотніми дітьми, що ніби заблукали, і серця їхні скам'янів страх.

Зовсім очманілу, мене повели довгими заплутаними коридорами з холодними голими стінами, між якими одвіку панувала напівтемрява. На одних вона навіювала тугу, на других — жах, а в мені залишилися тільки втома та байдужість. Я навіть не могла зрозуміти, де опинилася, шосекунди чекаючи, що мене от-от відпустять і настане кінець моїм мукам».

Головна героїня книги, мешканка Сімферополя, потрапляє до в'язниці помилково, а виходить на волю лише через рік. Сама авторка розповідала, що її випадок — не поодинокий: у СІЗО часто перебувають люди, вирок суду щодо яких ще не винесений, багато хто у підсумку виявляється невинуватим. Ірина Агапєєва зазначала, що почала писати, аби розвінчати у суспільстві «в'язничний міф», ореол тієї специфічної романтики, який несе в собі ця тема.

Галина Пагутяк,
«Сентиментальні
мандрівки Галичиною
та інші історії».
Львів: Піраміда

Ця книга — серія невеликих нарисів про міста, села і містечка Галичини. На перший погляд вони не поєднані якою-небудь логікою оповіді, наскрізним сюжетом чи символікою, а підзаголовок до видання лаконічно називає збірку «книгою мандрів».

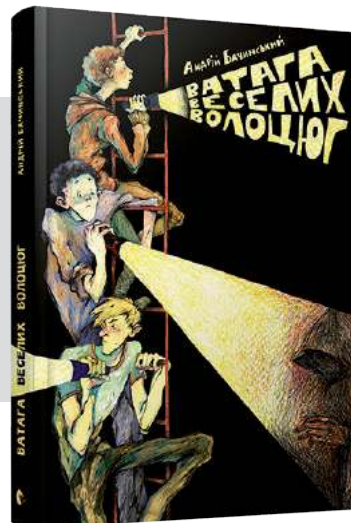
Загалом таких населених пунктів — 23. У книзі переважають почуття й емоції авторки, переплетені з уривковими фактами з історії тих чи інших містечок. Ця книга не зможе (і не покликана) грати роль репрезентації регіону, але, як і кожен особистий досвід, чимало додає до образу Галичини.

«Я їхала в електричці до Тернополя, задрімала. Мототонність дуже гарна річ для творчості, бо дозволяє приймати якісь рішення, які причаплює тягар думок. У голові в мене раптом пролунало «Пан слуга з Добро-

миля». Пан слуга, бо так в Галичині називали намісника чи наглядача за інтересами владоможця. Я не хотіла братись за князя Лева чи якусь поважну персону, у таких людей надто мало варіантів поведінки, вони підневільні. На щастя, в дитинстві я переситилась історичними романами і бачила їх наскрізь. Потім, щоб не морочити голову читачам, зупинилась на назві «Слуга з Добромиля». Один з тих випадків, коли назва остаточна і безповоротна.

Доброміль лежав у моїх долонях, мов яблуко. Сюжет мав розчехнути його, як ті три мечі Гербуртів. Моя уява літала довкола, обираючи місця, де мало щось відбутись».

Галина Пагутяк не намагається оминати руйнівного пострадянського антуражу і складних сторінок історії цих місць, розмірковуючи, чому багато цінної архітектури руйнується, багато населених пунктів замирає; як сприймають усе це місцеві, багато з яких — далекі від поетизованого образу «людини з Галичини», а й самі винні у стані власної домівки. Водночас авторка додає деталей до того, як Галичина, попри все, продовжує розвиватися.

Андрій Бачинський,
«Ватага веселих
волоцюг».
Львів: Видавництво
Старого Лева

Наостанок — пригодницька новинка для молодших підлітків. Алітерація у назві не випадкова — імена всіх трьох героїв також починаються на літеру «в»: Васька (Василина), Влад, Віт.

«Роман Денисович підійшов і зміряв осудливим поглядом трійцю.

— Так, усі тут: Василина, Владислав, Віталій. Зізнавайтесь, що знову накоїли?

Почути відповідь він не встиг, бо з кабінету вилетів директор і, насутившись, кивнув, мовляв, заходьте. Друзі тупцювали, але увійти не наважувалися. Класний керівник зітхнув і увійшов сам, причинивши за собою двері.

Директор стояв обличчям до вікна. Почувши, що двері зачинилися важко, промовив:

— То хто з вас трьох додумався познущатися над Ганною Іванівною?

— Гм-гм, — прокашлявся Роман Денисович. — Василью Михайловичу, тут тільки я, діти залишилися у коридорі.

Директор озирнувся».

Шкільні бешкети для головних героїв закінчуються, коли доля затягує їх у справжній пригоді: вирушаючи на прогулянку до річки Плотви і досліджуючи підземні ходи, всі троє натикаються на загадкового безхатька, який ховається у підземеллях буцімто для того, аби зняти родове прокляття і відшукати скарб. Поруч із детективно-містичною сюжетною лінією головні герої повісті стикаються і з цілком реальними проблемами: соціального розшарування (безхатьки чи юні правопорушники — чи не ставимося ми до них упереджено, навіть не знаючи цих людей?), різних професій та їхньої престижності, любові до того, що робиш; сирітства і дорослішання без батьків (це переживають усі троє головних героїв).

А ще Василю, Вітові та Владові не можна не позаздрити через класного керівника — усім би таких вчителів. ■

Оля РУСІНА

До уваги батьків

Уже восьмий рік на сторінках «НС» публікуємо фото ваших новонароджених діточок. Тож до 27 грудня(!) надсилайте їхні знімки, подаючи ім'я, прізвище, вагу і ріст та місцевість. Адреса: redakcja@nasze-slowo.pl

Редакція «Наше слово»

Відійшли...

З глибоким сумом повідомляємо, що 3 грудня 2018 р. на 92-му році життя відійшов у вічність наш дорогий батько, дідо і прадідо

бл.п. Михайло Трембач

народжений 19 жовтня 1926 року в селі Лося Горлицького повіту на Лемківщині, в родині Марії і Миколая Трембачів. Після війни доля занесла його до Грудзьондза, а з 1950 р. до Пруща-Гданського, де прожив 68 років. Пройшов горе війни — розлуку з батьками і братом, які виїхали в 1944 році в Україну, наглу і несподівану смерть дружини Ольги в 2002 році і дочки Мирослави 2005 року. Відійшла добра і чесна людина, відкрита до інших, переповнена любов'ю до своєї родини, церкви, Лемківщини. Хочемо подякувати усім прибулим на похорон до Лося та тим, що приєдналися до нас молитвою.

Дякуємо Тобі, Тату, за все.
Вічна Тобі пам'ять!
Хай лосянська земля буде Тобі пухом.

Син Іван з родиною

запрошуємо на МАЛАНКУ 2019

ГДАНСЬК
Субота, 12 січня 2019 р. Початок о 20⁰⁰.
Місце: Elektryczny Żuraw (ul. Elektryków, Gdańsk Stocznia).
До танцю гратиме гурт «ГАРАЗД».
Бронювання квитків — за телефоном 601 532 455.
Сердечно запрошуємо! Організатори

ТШЕБ'ЯТІВ
19 січня 2019 р. Початок о 20⁰⁰.
Місце — ресторан «Ратушова» (ul. Rynek 30).
До танцю гратиме гурт «Хата Вуя Бена».
Організатори забезпечують теплі і холодні страви та веселу забаву до ранку!
Кількість місць обмежена!
Детальніша інформація та бронювання місць за номерами телефонів: Богдан Патра +48 609 271 201, Дарко Війтів +48 691 926 596
Щиро запрошуємо всіх охочих до спільної забави! Організатори

Шановні вчителі, батьки, учні!
Надсилайте інформацію про свої школи (пункти навчання). Надсилайте фотографії заходів. Також із нашого минулого. Розмістимо їх на сайтах: www.osvita.org.pl
<https://www.facebook.com/prosvitiana/>.
З повагою, *Марко Сирник*

До уваги читачів!
Інформуємо, що всі громадські оголошення та повідомлення (крім комерційних), а також статті, які друкуватимуться в газеті, приймаємо тільки в українськомовному варіанті.
Редакція

З нагоди 80-ЛІТТЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ дорогому чоловікові і батькові

Стефанові Цалці

найкращі побажання щастя, здоров'я та щедрої ласки Божої на многії та благії літа складають

дружина Анна та сини Петро і Адам

80 ЛІТТЯ

- Об'єднання українців у Польщі завдяки дотації міністра внутрішніх справ і адміністрації у 2018 р. реалізувало такі проекти:**
1. Поточна діяльність ОУП у 2018 р.;
 2. Видання річника «Український альманах» 2019;
 3. Видавання тижневика «Наше слово» у 2018 р.;
 4. Діяльність хорів та художніх колективів;
 5. Діяльність осередків української культури у 2018 р.;
 6. Програма освітніх заходів для дітей та молоді;
 7. Дитячі фестивалі та конкурси;
 8. ПРОСТІР — Український мультимедійний портал;
 9. Будівельні, монтажні та обробні роботи — гардероб і підвали;
 10. Ярмарок ФЕСТ;
 11. Зустрічі на прикордонні;
 12. Poznajomtesia z nami 2.0;
 13. Оцифрування української національної спадщини — тижневик «Наше слово». I етап.

Шановні Читачі!
Подаючи оголошення, просимо вказувати своє ім'я, прізвище, повну адресу, телефон та дату бажаного друку оголошення. Оголошення без таких даних не будуть прийматися до друку.
Редакція «Наше слово»

Передплата «Нашого слова» на 2019 рік

ЕВРОПА + УКРАЇНА		ПОЛЬЩА				
Півроку	Рік	Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Півроку	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА		ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
280,00 зл.	560,00 зл.	1 примірник	3,70 зл. + поштові оплати	78,00 зл.	156,00 зл.	312,00 зл.
63,00 фунтів 70,00 євро	125,00 фунтів 140,00 євро	3 примірники і більше	3,70 зл. без поштових оплат	48,10 зл.	96,20 зл.	192,40 зл.
АВІАПОШТА		АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
330,00 зл.	660,00 зл.	1 примірник	3,70 зл. + поштові оплати	87,00 зл.	174,00 зл.	348,00 зл.
73,00 фунтів 83,00 євро	145,00 фунтів 165,00 євро	10 примірників і більше	3,70 зл. без поштових оплат	48,10 зл.	96,20 зл.	192,40 зл.
АВСТРАЛІЯ, НОВА ЗЕЛАНДІЯ		КАНАДА		США, ПІВДЕННА АМЕРИКА		
Півроку	Рік	Півроку	Рік	Півроку	Рік	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА		ЗВИЧАЙНА ПОШТА		ЗВИЧАЙНА ПОШТА		
280,00 зл.	560,00 зл.	280,00 зл.	560,00 зл.	280,00 зл.	560,00 зл.	560,00 зл.
80,00 дол. США	160,00 дол. США	110,00 дол. КАНАД.	220,00 дол. КАНАД.	80,00 дол. США	160,00 дол. США	160,00 дол. США
АВІАПОШТА		АВІАПОШТА		АВІАПОШТА		
330,00 зл.	660,00 зл.	330,00 зл.	660,00 зл.	330,00 зл.	660,00 зл.	660,00 зл.
95,00 дол. США	190,00 дол. США	125,00 дол. КАНАД.	250,00 дол. КАНАД.	95,00 дол. США	190,00 дол. США	190,00 дол. США

Наше Слово

Adres: Redakcja „Nasze Slovo”, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45.
E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl
Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Igor Szczerba.
Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, sekretarz – Igor Szczerba, redaktorzy – Paweł Łoza (Warszawa), Kateryna Semchuk (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, wydanie internetowe – Halina Leskiw.
Współpracownicy: Stefan Migus (Olsztyn), Janusz Bakunowicz (Bielsk Podlaski), Anastazja Krawczuk (Warszawa), Anastasija Kanarska (Lwów), Piotr Andrusieczko (Poznań), Olesia Gieral (Lublin), Bogdan Tchórz (Górowo Iławskie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), Igor Isajew (Warszawa), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Mikołaj Pipka (Przemyśl), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77, 677-88-05 (sekretariat), 22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego), fax: 22 679-96-95, E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl, Internet: http://www.oup.ukraina.com.pl

Fotokład: Redakcja „Nasze Slovo”
Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2850 egz.
Pismo dofinansowane ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:
Związek Ukraińców w Polsce Z.G., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BGBPPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. Ś. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w pozostałej walucie:
47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.
Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.
Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.
Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.
„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.
Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:
Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl
Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

ISSN 027-9254
9 177002718258011